

DIALOGAS

2013 m. sausio 17 d.

ISSN 1392-1916

Nr. 3 (1022). Kaina 3,70 Lt

NEPRIKLAUSOMAS SAVAITRAŠTIS

Dvidešimt antrieji leidybos metai

Dekim žvakę nors medinę

„Gerbiami politikai, kaip jūs logiškai galėtumėte paaiškinti tą keistą „geometrinę progresiją“: vaikų mažėja, mokyklos uždaromos, o valdininkų armija didinama?“ – klausia „Dialogo“ vyriausioji redaktorė **Elena Tervidyte**.

RUPŲS MILTAI

3 p.

Mokykla pakils ar palaidos save?

Valdas Rutkūnas tikina, kad etninės kultūros integravimas į visą ugdymo procesą nepasiteisino – etninės kultūros ugdymas buvo tyliai sužlugdytas.

POŽIŪRIS

7 p.

Išmokime jaustis gerai

„Ryte gerdami kavą su grietinėlė pasakykime sau: aš svarbiausias, todėl turiu pasirūpinti savimi. Todėl turiu būti sveikas“, – ragina Radviliškio Lizdeikos gimnazijos mokytoja **Laima Verbickienė**.

KONFERENCIJOS

9 p.

Grafas Cagliostro: magas ar avantiūristas?

Skrido gandai, esą jis įspėjo pasaulio sukūrimo paslaptį, įveikęs laiko labirintus bendravo su Aleksandru Makedonietiu bei Pontijumi Pilotu, mokėjo pasigaminti aukso ir kiaušinio dydžio briliantų.

Tačiau jo žmona Seraphina, atrodo, žinojo kur kas daugiau...

VĖLAUS VAKARO SKAITINIAI

13 p.

Mokykla – jau be karūnos?

Atsakomybės už jauno žmogaus ugdymą prislėgti mokytojai gali lengviau atsikvėpti – mokslininkų tyrimai rodo, kad šeima, jos kultūrinis kapitalas ir edukaciniai ištekliai, daro didesnę įtaką ugdymo rezultatams nei mokykla.

Ką ši žinia mums galėtų reikšti?

Šeima vis dėlto svarbesnė

Pasaulį neseniai apskriejo pranešimas – trijų JAV universitetų mokslininkų komanda išsiaiškino, kad jaunimo akademinė sėkmė labiau priklauso nuo tėvų išitraukimo į savo atžalos ugdymo procesą ir domėjimosi jos mokymusi nei nuo mokytojų kompetencijos, pastangų bei mokyklos, kurią šie jauni žmonės baigė, lygio.

Tokia išvada padaryta remiantis 10 tūkst. JAV studentų bei jų tėvų, mokytojų ir mokyklų direktorių patirtimi. Tyrėjai lygino šeimos ir mokyklos socialinių indėlių įtaką jaunuolių akademiniams pasiekimams. Šeimos socialinio indėlio dėmenimis šiame tyrime laikomi pasitikėjimas tarp vaikų ir tėvų, atviras bendravimas, aktyvus tėvų išitraukimas į vaiko akademinį gyvenimą; mokyklos socialinių indėlių sudaro jos gebėjimas sukurti pozityvią mokymosi aplinką, sudarant galimybes aktyviai popamokinei veiklai, mokytojų vertybės ir gebėjimas patenkinti individualius mokinių poreikius.

Tyrimo rezultatai atskleidė, jog socialiai mažiau palankioje aplinkoje besimokantys mokiniai, sulaukiantys daugiau palaikymo iš savo šeimos, pasiekia geresnių akademinų rezultatų nei tie, kurie mokosi socialiai labiau palaikančioje ugdymo įstaigoje, tačiau stokoja šeimos palaikymo.

Nukelta į 4 p. ▶

Elenos Tervidytes nuotr.

Individualizavimas ir diferencijavimas

Irma VIDEIKAITĖ

Jau kuris laikas Lietuvos mokytojai dulkinami* dviejomis kryptimis: individualizavimo ir diferencijavimo. Nenorėdama likti paskutinė, intensyviai pradedu domėtis šiomis mokymo sistemomis.

Prie ištakų – graikai ir verpėjos

Neilgai užtrukusi išsiaiškinu, kad šio reikalo pradininkai, be abejo, yra graikai, o Lietuvoje – verpėjos** (individualizavimas) bei visi smetoninės pradinės mokyklos pedagogai (diferencijavimas). Studijuodama toliau, suprantu, kad šiam pedagoginiam reiškiniui, kaip ir kiekvienam

kitam, yra tekę patirti nemažai kritikos, bet dar daugiau būta rėmėjų, kol, – kaip teigia L.Šiaučiukėnienė savo monografijoje „Mokymo individualizavimas ir diferencijavimas“, – XX amžiuje diferencijuoto mokymo idėjos buvo įgyvendintos visame pasaulyje. Knyga išleista 1997 metais, tad netikėti tu, kas rašoma, lyg ir negalima.

Vis dėlto prisimenu bobutės pamokymą, kad gyvenimo iš knygų neišmoksi, ir vykstau į seminarą.

Įtaigus seminaras

Seminaras vadinasi „Šiuolaikinė pamoka ir jos vertinimas“. Pasirinkimą nulėmė rekomendacijos, išpūdį padarė ir jo lektorės M.Bilotienės keliasdešimties metų pedagoginio darbo stažas bei pareigos: Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros direktoriaus pavaduotoja.

Pati renginio pradžia nuteikia optimistiškai: seminaras organizuojamas pagal visus šiuolaikinės pamokos principus: iš pradžių „mokiniai“ išsako savo lūkesčius. Įsidrąsinusi ir aš savąjį lepteliu: „Labai norėčiau išsiaiškinti, kaip individualizavimą ir diferencijavimą suderinti su lygiomis mokinių galimybėmis“ (turiu omeny A.Schleicherio pastebėjimus, kad, nuleisdami kai kuriems vaikams kartelę, mes apribojame jų gyvenimo galimybes: studijuoti universitete, varžytis valstybės darbo rinkoje ir kad Kinija demonstruoja puikius PISA rezultatus vien dėl to, kad jų vaikai tiki, jog mokymosi rezultatai priklauso nuo pastangų).

Nukelta į 8 p. ▶

* Žodis „dulkinėti“ straipsnyje vartojamas „Dabartinės lietuvių kalbos žodyne“ pateikiama ketvirtąja reikšme.

** Žiūrėti P.Rimšos skulptūrą „Vargo mokykla“.

Įsisiautėja gripas: medikai pataria...

Informacija disponuojančios institucijos praneša, jog Lietuvoje įsisiautėja gripas ir ūmių viršutinių kvėpavimo takų infekcijų sukeltos ligos: antrąją šių metų savaitę visose Lietuvos administracinėse teritorijose užregistruotas didesnis sergamumas, lyginant su prieš tai buvusią savaitę.

Plintant gripui ir kvėpavimo takų ligoms, rekomenduojama kruopščiai plauti rankas su muilu ir vandeniu. Taip pat galima naudoti ir spiritines rankų dezinfekavimo priemones. Kosint ar čiaudint užsidengti nosį ir burną vienkartinėmis nosinaitėmis. Neliesti paviršių, kurie gali būti užteršti gripo virusu. Stengtis neliesti akių, nosies ir burnos, ypač neplautomis rankomis. Būtina dažnai vėdinti patalpas, tinkamai apsirengti bei vengti sąlyčio su sergančiais žmonėmis. Susirgus kuo skubiau kreiptis į gydytoją ir neiti į darbą bei nevesti vaikų į ugdymo įstaigą.

Sveikatos apsaugos ministerija primena, kad vis dar galima pasiskiepyti nuo sezoninio gripo. Visi norintys pasiskiepyti nuo sezoninio gripo turi kreiptis į savo šeimos gydytoją.

Katalikiška gimnazija – ir Šiauliuose

Šiaulių m. savivaldybės vadovai kartu su Šiaulių vyskupu E. Bartuliu bei Jėzuitų ordino provinciolu G. Vitkumi aptarė galimybės steigti Šiauliuose trijų pakopų katalikišką mokyklą. Jau nuo šių metų rugsėjo 1 d. pradinė katalikiška nevalstybinė mokykla gali pradėti veikti Tėvo Benedikto Andruškos pradinėje, o progimnazija – „Sandoros“ progimnazijoje. Nors šios mokyklos ir dabar ugdo moksleivius katalikiškų vertybių pagrindu, jos yra savivaldybės biudžetinės įstaigos.

Visiškai naujai būtų įsteigta katalikiška gimnazija.

Pasak Šiaulių mero J. Sartausko, dvasininkams pasiūlyta katalikišką gimnaziją steigti dabartinės „Santarvės“ mokyklos pastate. Čia šiuo metu mokosi tik 142 mokiniai. Šią mokyklą būtų siūloma perkelti į mažesnę pastatą. „Šie sprendimai padėtų įgyvendinti mokyklų tinklo pertvarką, rastųsi katalikiško ugdymo tęstinumas. Savivaldybė nebūtų šių mokyklų steigėja, todėl po kelerių metų sutaupyty aplinkos lėšų“, – teigia meras.

Pasak bažnyčios atstovų, visuomenės pasitikėjimą pelniusių katalikiškų mokyklų atsiradimas mieste būtų ne tik aktualus šiauliečiams, bet ir kurtų gerą miesto įvaizdį.

Tikslines išmokas skirs ir šiemet

Lietuvos aukštosios mokyklos ir šiemet skelbs studentų su negalia prašymų tikslinei išmokai (520 Lt per mėn.) gauti priėmimą. Tikslines išmokas studijų prieinamumui gerinti gali gauti visų Lietuvos aukštųjų mokyklų studentai. Išmokos skiriamos pirmą kartą atitinkamoje studijų pakopoje studijuojantiems studentams, kurie neturi akademiinių skolų, yra Lietuvos piliečiai arba deklaravę nuolatinę gyvenamąją vietą Lietuvoje ir turi nustatytą 45 proc. arba mažesnę darbingumo lygį. Kiekvieno semestro pradžioje studentai, turintys negalią, turi laiku pateikti reikalingus dokumentus ir prašymus aukštajai mokyklai.

Studentai finansinę paramą skiria studijų prieinamumui užtikrinti, prekėms ir paslaugoms, būtinoms studijų kokybei didinti, įsigyti.

APKLAUSA

Turėjo informuoti valstybės vadovus

Rytoj (01 18) Kauno apygardos teismas skelbs galutinį nuosprendį byloje, kurioje kaip kaltinamoji įtraukta ir Švietimo ir mokslo ministro D. Pavalkio žmona. Ji įtariama dokumentų klastojimu, turto iššvaistymu.

Konstatavę tokią padėtį praėjusią savaitę aiškinomės internetų (www.dialogas.com) požiūrį į susidariusią situaciją.

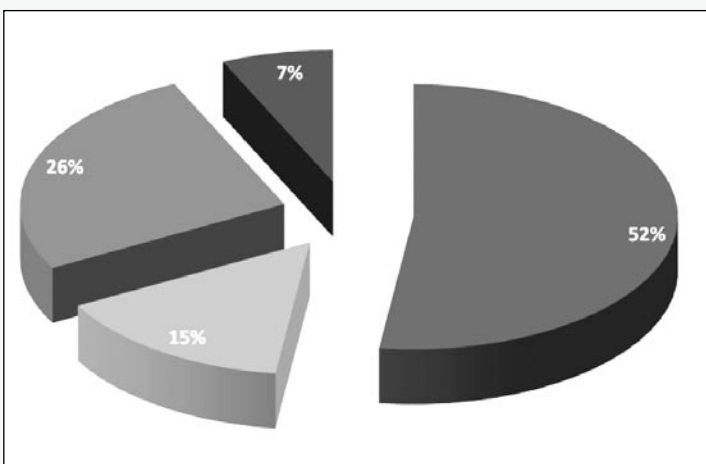
Balsavimo rezultatai tokie:

52 proc. respondentų įsitikinę, kad D. Pavalkis apie žmonai iškeltą bylą turėjo informuoti valstybės vadovus;

15 proc. – kad D. Pavalkis čia niekuo dėtas;

26 proc. – kad D. Pavalkis turi atsisistatinti;

7 proc. – kad D. Pavalkis turi tikėti žmonos nekaltumu.

Susitikimuose ryškėja ŠMM politika

Švietimo ir mokslo ministras D. Pavalkis šią savaitę tęsė susitikimų su socialiniais partneriais maratoną.

Susitikime su Lietuvos savivaldybių asociacijos (LSA) atstovais ministras užtikrino, kad pagrindinė švietimo sistemos veiklos kryptis radikalai ir neišdiskutavus su visuomene nebus keičiama. „Strateginis tikslas – užtikrinti kokybišką ugdymą kiekvienam mokiniui, nepriklausomai nuo gyvenamosios vietos ar mokyklos tipo“, – sakė ministras. Pasak D. Pavalkio, pradinės mokyklos turi išlikti kuo arčiau vaikų. Dėl kitų mokyklų turi būti diskutuojama vietos bendruomenėse: gal kartais geriau vaikus pavežti kad ir toliau, bet į naujausiomis mokymo priemonėmis aprūpintas mokyklas. Mokyklų struk-

tūros pertvarkymų nenumatoma. Ministras informavo, kad ieškoma būdų, kaip mažėjant mokinių skaičiui išlaikyti tokį patį švietimo finansavimo lygį, kad mažesnės mokyklos galėtų užtikrinti ugdymo kokybę, neformaliojo ugdymo pasirinkimo įvairovę.

Taip pat ketinama peržiūrėti aukštojo mokslo ir profesinio rengimo programų atitiktį darbo rinkos poreikiams, absolventų įsidarbinimo rodiklius ir spręsti dėl konkrečių programų tęstinumo.

Susitikime su „Vilnios“ draugijos pirmininku K. Garšva ministras D. Pavalkis, viceministrė E. Tamošiūnaitė ir Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto pirmininkė A. Pitrenienė aptarė aktualiausius Rytų Lietuvos švietimo klausimus: mokymo valstybi-

ne kalba, įstaigų tinklo, mokyklų pavaldumo, aprūpinimo, finansavimo ir kitus.

Ministras užtikrino, jog Vilniuje bus išlaikytas lietuviškų mokyklų tinklas, o ministerija sieks, kad visi mokiniai, nepriklausomai nuo to, kokia mokomąją kalbą mokosi, gautų kokybišką išsilavinimą, vienodai gerai mokėtų savo tėvynės valstybinę kalbą bei turėtų vienodas galimybes mokytis toliau.

A. Pitrenienė pažymėjo, kad ministerija turi visais teisinais būdais užtikrinti, kad būtų laikomasi Švietimo įstatymo nuostatų dėl lietuvių kalbos mokymo ir mokymo lietuvių kalba, bei suteikti visokeriopą pagalbą mokykloms, kurioms kyla problemų įgyvendinant įstatymo nuostatas.

Sukčiai ištuštino Švietimo centro sąskaitas

Per pirmąsias šių metų savaites Ukmergės r. policijos komisariate dėl sukčiavimų jau pradėti šeši ikiteisminiai tyrimai.

Sukčiai apgavystėms naudojo tą patį scenarijų. Nepažįstamas asmuo, paskambinęs laidiniu telefonu, atsiliepusiems ukmergiškėms prisistatė Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos (FNTT) viršininko pavaduotoju. Moterims jis aiškino, kad per jų sąskaitas banke „plaunami“ pinigai. Patikėjusios apsimetėliu jos nepažįstamajam padiktavo savo elektroninės bankininkystės slaptažodžius ir kodus, asmens duomenis, mobiliojo ryšio telefonų numerius. Skambinusysis uždraudė kreiptis į banką, sakydamas, kad pinigų plovimu įtariamai ir banko darbuotojai.

Netrukus ukmergiškės sužinodavo, kad buvo apgautos – jų vardų paimiti kreditai, iš sąskaitų pasivinti pinigai.

Viena ukmergiškė sukčiams prasitarė, jog dirba Ukmergės švietimo centre, ir apgavikams atskleidė ne tik savo asmeninius, bet ir darbovietės elektroninės bankininkystės duomenis.

Sausio 11-ąją Ukmergės švietimo centras iš banko gavo pranešimą, kad iš keturių banke esančių centro sąskaitų buvo neteisėtai pasisavinta per 40 tūkst. Lt.

Policija primena gyventojams, kad savo internetinės bankininkystės duomenų nevalia nei skolinti, nei leisti kam nors jais pasinaudoti, o juo labiau telefonu diktuoti nepažįstamiems žmonėms.

Naujas ministras prašo patalpų

Sausio 16 d. Vyriausybės posėdyje švietimo ir mokslo ministras D. Pavalkis paprašė Vyriausybės M. Čoboto trečiojo amžiaus universitetui (asociacijai) pagal panaudos sutartį skirti patalpas 5 metams Vilniuje, Pamėnkalnio g. 15/6.

Ministerijos rašte Vyriausybei teigiama, kad „būstinės patalpos reikalingos Asociacijos veiklos – remti vyresnio amžiaus socialinę integraciją, organizuoti švietimą skatinančius renginius, paskaitas, konferencijas, seminarus – vykdymui“.

EGZAMINAI

Patvirtinta nauja BE organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo redakcija

Šiemet, 2013-aisiais, pirmą kartą bus vykdomas bendras visiems laikantiesiems lietuvių kalbos ir literatūros mokyklinis ir valstybinis brandos egzaminas (BE). Valstybinio lietuvių kalbos ir literatūros BE vertinimas, kaip ir kitų valstybinių BE, vyks centralizuotai. Per pagrindinę sesiją neišlaikiusieji lietuvių kalbos ir literatūros valstybinio ar mokyklinio BE pakartotinėje sesijoje galės laikyti tik mokyklinį BE.

Be to, 2013 m. vietoje dailės ir muzikos mokyklinio BE įvedamas menų mokyklinis brandos egzaminas. Jis apims 7 menų sritis: dailę, muziką, šokį, fotografiją, filmų kūrimą, teatrą, grafinį dizainą. Menų, kaip ir technologijų, egzaminų vykdymas yra integruotas į ugdymo procesą.

Gimtosios kalbos (baltarusių, lenkų, rusų ir vokiečių) egzaminą sudarys 3 dalys: I dalis – kalbėjimas,

II – teksto suvokimas, III – teksto kūrimas. Kalbėjimo dalis, integruota į ugdymo procesą, pakels kalbėjimo įskaitą.

Nuo šių metų valstybinių brandos egzaminų vertinimas bus kriterinis.

Kandidatams, išlaikiusiems dalyko valstybinį BE, pagal gautus rezultatus bus nustatomas vienas iš šių pasiekimų lygių: patenkinamas, pagrindinis arba aukštesnysis. VBE išlaikę kandidatai gaus įvertinimus šimtabalėje skalėje nuo 16 iki 100.

Šie ir kiti pakeitimai įteisinti švietimo ir mokslo ministro D. Pavalkio patvirtintame Brandos egzaminų organizavimo ir vykdymo tvarkos apraše ir Kalbų įskaitų nuostatuose.

Kokius brandos egzaminus laikys, kandidatai turės apsispręsti iki kovo 7 dienos.

Balandžio pradžioje bus paskelbta, kuriose savivaldybių mo-

kyklose bus rengiami atskirų dalykų egzaminai.

Brandos atestatui gauti reikės išlaikyti 2 brandos egzaminus – privalomąjį lietuvių kalbos ir literatūros bei vieną pasirenkamąjį. Iš viso kandidatas galės laikyti ne daugiau kaip 6 egzaminus. Visų pagrindinės sesijos valstybinių BE rezultatus planuojama paskelbti iki liepos 12 dienos.

Kaip ir anksčiau, kandidatas, nesutinkantis su egzaminų darbo įvertinimu, per 3 dienas nuo rezultatų paskelbimo dienos galės teikti prašymą mokyklos direktoriui dar kartą darbą peržiūrėti ir pakartotinai įvertinti. Valstybinių BE apeliacijų rezultatų vėliausias skelbimo terminas – liepos 19 diena.

Daugiau informacijos apie egzaminus, jų programas rasite Nacionalinio egzaminų centro interneto svetainėje www.nec.lt.

Dekim žvakę nors medinę

Valdininkų arogancija, savivalė, nemokėjimas tvarkyti valstybės reikalų išstūmė iš Lietuvos darbingiausią piliečių dalį. Regis, greit ir gimtinėje likusiajai bus „įvaryta“ totali neviltis ir visiška apatija.

Prieš Seimo rinkimus dar kilusi viena kita piliečių aktyvumo banga buvo taip numušta ar nusimušė, kad dabar pasyvumas uždengė visą Lietuvą. Tylu kaip morge. Tamsu kaip garsiojoje Uspaskicho buhalterijos byloje.

Tikram katalikui, sako, reikėtų ne keikti tamsą, o uždegti žvakelę, kad taptų šviesiau. Taigi pasišvieskim žvakele, kad aiškiau pamatytume, kaip lengvai ir įdomiai politikai mokesčių mokėtojų pinigėlius leidžia.

Nori keturių

Liberalo G.Steponavičiaus vadovavimo Švietimo ir mokslo ministerijai (ŠMM) metais (2008–2012) su juo dirbo du viceministrai: N.Putinaitė, atsakinga už aukštąją mokslą, ir V.Bacys, atsakingas už bendrąjį ugdymą.

ŠMM Vyriausybei buvo parašiusi motyvacinį laišką, kuriame teigė, kad ministerijai reikia trijų viceministrų. Ji ir galėjo turėti tris, bet neturėjo. Ministras G.Steponavičius, „Dialogo“ paklaustas, kodėl jam užteko dviejų viceministrų, atsakė, kad taip buvo apsispręsta dėl kelių motyvų: „Visų pirma, dėl taupymo, antra, ir dėl natūralaus funkcinio pasidalinimo tarp svarbiausių švietimo sričių – aukštojo mokslo iš vienos pusės ir bendrojo ugdymo bei profesinio mokymo iš kitos.“ Buvęs ministras primena, kad toks pasiskirstymas atspindėjo ir ministerijos pertvarkytoje struktūroje.

Dabar Seimo narys G.Steponavičius mano, kad „įtampų švietime dėl lėšų stygiaus 2013 metais tikrai yra, todėl ir sprendimai dėl naujų politinių pareigybių galėtų būti atidėti geresniems laikams“.

Bet Darbo partijos (DP) deleguotas ministras D.Pavalkis nori keturių viceministrų.

Vyriausybės nutarime yra sakoma, kad ŠMM ir kai kurios kitos ministerijos gali turėti iki keturių viceministrų.

Ministerijos senbuviai tikina, jog keturių aukšto rango valdininkų tikrai per daug: juk ministrui dar tenka trys politinio pasitikėjimo patarėjai ir vienas padėjėjas, – tad pridėjus keturis viceministrus vieno ministro „palaikymo komandą“ sudarytų jau net aštuoni pareigūnai. Tačiau šis balsas į dangų neis. Sakoma, kad Darbo partija iš koalicijos partnerių dar per postų dalijimosi derybas išsireikalavo, kad visose ministerijose, kurioms vadovauti paskirti jų partiečiai, būtų dar ir du jų viceministrai. Gal apsirdraudžia, kad kokį rimtą klausimą svarstant turėtų daugumą? Bet negi DP nežino, kad principinių svarstymų ministerijose nebūna: ministras pasako – pavaldiniai padaro? Na, gal pasitaiko retų išimčių...

Didžiausia tikimybė, kad DP tesi saviesiems prieš rinkimus duotus pažadus: „Gausi postą.“ Panašiai juk elgiasi ir socialdemokratas premjeras A.Butkevičius – jis postais apdovanojo visus „nuspelniusius“ socdemus. Kompetencijos nereikia! Tai įstabiai per LTV pademonstravo ūkio ministrė B.Vėsaitė. Bais juokinga, kai ministrė klumpa ant vaikiškų klausimų, „pamiršta“, kurioje ministerijoje dirba...

Nors iš tiesų tokio pareigūno, politiko

klausytis visai nejuokinga – liūdna ir baugu: ką šita B.V. su šalies ūkiu per ketverius metus padarys?!

Walteris Lippmanas (amerikiečių intelektualas ir rašytojas) teigus: žmonės specializuojasi toje srityje, kurią mažiausiai išmano.

Viceministro posto kaina

Kol mūsų politikai, valdininkai specializuojasi – mes jiems mokame.

Tad pabandykime bent apytikriai paskaiciuoti, kiek mokesčių mokėtojams kainuos papildoma vieno viceministro kėdė. O tada padauginkim tą sumą iš šešių, o gal ir aštuonių, – jei visose keturiose „gautose“ ministerijose DP papildomus viceministrų postus įsteigs.

Taigi vienkartinės ūkinės išlaidos viceministrui: darbo kabinetas, baldai, įranga, technika. Tarnybinius kabinetus *in complete* įrengianti įmonė sakė, kad tai kainuotų ne mažiau kaip 50 tūkst. litų.

Kad suruoštų viceministrui visą „darbui tinkančią“ aplinką, turės dirbti dar ne vienas irgi algą iš biudžeto gaunantis žmogus, – tai taip pat reikėtų priskaičiuoti.

Atlyginimas viceministrui kas mėnesį – apie 7 tūkst. Lt plus išlaidos tarnybi-

niam telefonui, komandiruotėms, – apie 10 tūkst. Lt kaipmat susidarys.

Reikės viceministrui ir sekretorės, ir patarėjų, ir pavaldinių.

Kai šie dirbs, jų „veiklos rezultatus“, tikėtina, pajus ir mokyklos. Popierių srautas, nespėjęs sumažėti, vėl ims didėti? Gerai. Kam tiems pedagogams su vaikais vargti – su popieriais juk daug paprasčiau...

Paviršutiniškai skaičiuojant viena papildoma viceministro kėdė – vien išlaidos šio pareigūno atlyginimui – atsieis biudžetui apie 85 tūkst. litų per metus. Jei ŠMM įsteigs du naujus viceministrų etatus – visos išlaidos ir prie ketvirtadalio milijono priartės.

O kad taip lengvai tokie pinigai atsirastų mokytojų išeitinėms pašalpoms apmokėti, vienai kitai kvalifikacinei kategorijai patvirtinti! Ne viena Lietuvos savivaldybė pedagogus nudžiugintų.

Tačiau kol kas lėšų lengvai randama tik valdininkams ir politinio pasitikėjimo pareigūnams.

Gerbiami politikai, kaip jūs logiškai galėtumėte paaiškinti tą keistą „geometrinę progresiją“: vaikų mažėja, mokyklos uždarnos, o valdančiųjų armija didinama?

Elena TERVIDYTĖ,

„Dialogo“ vyriausioji redaktorė

Košmaras

Gavau užduotį sumažinti mokyklos etatus. Brūkšt, brūkšt – ir padaryta. Tik tie etatai pradėjo verkšlenti – tai apie vaikus, tai apie kainas. Tačiau Jie Ten geriau žino.

Vos baigus pokalbį sekretorė perdavė žinią, kad naikinamas ir direktoriaus etatas. Na, jau visai Jie Ten...

Laimė, suzvimbė žadintuvas.

Kęstutis MILIAUSKAS

Išlaidas mažins atleisdami darbuotojus

Alytaus m. savivaldybė planuoja centralizuoti švietimo įstaigų buhalterinę apskaitą, mokyklų ir ikimokyklinių įstaigų apsaugą perduoti privačioms apsaugos tarnyboms ir atsisakyti darbininkų paslaugų. Atleidus apie 200 žmonių, išlaidas planuojama sumažinti apie 4 mln. Lt.

Pasak Alytaus m. mero J.Krasnicko, sargus ketinama pakeisti stebėjimo kameromis – tiek viduje, tiek išorėje, buhalterijas centralizuoti, ūkines tarnybas sumažinti ir kai kurias paslaugas pirkti pigiau iš butų ūkio.

Miesto švietimo įstaigų darbuotojų algoms ir komunalinėms paslaugoms apmokėti savivaldybės Taryba šiemet planuoja skirti 23 mln. Lt – 4 mln. mažiau nei pernai.

„Dialogo“ inf.

MOKYTOJODARBAS.LT

PEDAGOGŲ DARBO SKELBIMAI IŠ VISOS LIETUVOS

Mokykla – jau be karūnos?

► Atkelta iš 1 p.

„Kitais žodžiais tariant, nors svarbus yra ir šeimos, ir mokyklos vaidmuo, vis tik šeimos įsitraukimas turi didesnę įtaką akademiniams pasiekimams“, – moksliniame žurnale „Research in Social Stratification and Mobility“ teigia Šiaurės Karolinos valstijos universiteto sociologijos profesorius Tobys Parcelis.

Atrastas paradoksas nustebino

Lietuvos pedagogų minėtas mokslininkų atradimas neturėtų labai šokiruoti – panašias išvadas anksčiau nei amerikiečiai priėjo ir Lietuvos mokslininkai. Išanalizavę tarptautinių skaitymo tyrimų PIRLS 2006 duomenis apie smarkiai smukusį mūsų šalies ketvirtokų gebėjimą skaityti ir suvokti tekstus, Lietuvos tyrėjai (G.Merkys, A.Augustinienė, V.Rupainienė, A.Lapienienė, S.Balčiūnas ir A.Elijio) konstatavo, kad skaitymo gebėjimų ugdymo veiksniai tarsi pabėga už mokyklos ir švietimo sistemos ribų ir tampa nuo minėtų dalykų mažai nepriklausomi. Kitaip tariant, gebėjimo skaityti rezultatus (ir mokymosi rezultatus apskritai) sistemingai paveikia ir tie veiksniai, kurie su mokykla ir švietimo sistema tiesiogiai nėra susiję. „PIRLS Lietuvos imties duomenų analizė įtikinamai parodė, kad bene stipriausias išorinis veiksnys, sistemingai paveikiantis skaitymo gebėjimus, yra šeimos faktorius“, – gerokai nustebę konstatavo Lietuvos mokslininkai.

Faktą, kad šeima labiau nei mokykla lemia ne tik vertybinį vaikų ugdymą, bet ir jų mokymosi pasiekimus, tyrėjai įvardijo paradoksu, kvestionuojančiu mokyklos misiją ir prasmę. Jie taip pat konstatavo, kad mūsų pradinė mokykla nesugeba sumažinti kultūrinių kontrastų, kuriuos atsieneša vaikai iš labai skirtingų šeimų. „Bėda ta, kad jie su tomis skirtybėmis ir išeina į pagrindinę mokyklą“, – apgailestavo Lietuvos mokslininkai.

Labai tikėtina, kad analogiška padėtis yra ir pagrindinėse šalies mokyklose. Tačiau tokią prielaidą patvirtinančių arba paneigiančių tyrimų mokslininkai dar neatliko.

„Faktą, kad šeima labiau nei mokykla lemia ne tik vertybinį vaikų ugdymą, bet ir jų mokymosi pasiekimus, tyrėjai įvardijo paradoksu, kvestionuojančiu mokyklos misiją ir prasmę.“

Mokykla – „socialinis liftas“

Į sąrašą rekomendacijų, kurias įgyvendinus mokinių skaitymo gebėjimai gerėtų, Lietuvos mokslininkai įtraukė daugiau nei 10 siūlymų: iš naujo pergalvoti pradinukų vertinimo sistemą, reformuoti viešųjų bibliotekų tinklą, sumažinti PVM tarifą knygoms ir pan. Savo rekomendacijose mokslininkai bene pirmą kartą Lietuvoje paragino šalies švietimo politiką grįžti modernia ir moksliškai pagrįsta švietimo šiuolaikinėje visuomenėje samprata. Ji teigia, kad bendrojo ugdymo mokykla privalo atlikti „socialinio lifto“ funkciją – paspartinti vaikų iš silpnosio sociokultūrinio sluoksnio raidą ir taip visuomenėje tvirtinti lygias gali-

mybes bei socialinį teisingumą. Lietuvoje, anot mokslininkų, per menkai suprantamos labai glaudžios švietimo ir lygių galimybių sąsajos, per menkai švietimas reflektuojamas kaip specifinis sektorius, kuriame šiuurkščiai pažeidžiamos lygios galimybės ir socialinis teisingumas, kaip sektorius, kuris, esant demokratinei švietimo ir socialinei politikai, gali labai veiksmingai prisidėti prie lygių galimybių ir socialinio teisingumo.

„Funkcionalioji mokykla yra ne ta, kuri tradicijos ar viešųjų ryšių pagalba pritraukia stipresnį mokinių kontingentą, bet ta mokykla, kuri geba išmokyti visus, ypač mokinius su mokymosi sutrikimais ir mokinius iš silpnosio socialinio sluoksnio“, – teigia tyrėjai.

Rezultatai vis prastėja

Lietuvos mokslininkų rekomendacijos, kaip pagerinti mokinių gebėjimą skaityti ir suprasti grožinius bei informacinius tekstus, tebėra neįgyvendintos. Neseniai paskelbti PIRLS 2011 rezultatai rodo, kad mūsų ketvirtokų skaitymo įgūdžiai ir toliau prastėja.

PIRLS 2011 duomenys apie edukacinius mūsų mokinių šeimų išteklius (knygų skaičius, internetas, mokinio kambarys, tėvų išsilavinimas ir pan.) rodo, kad mažai išteklių turi 6 proc. šeimų, kuriose auga ketvirtokai. Jų gebėjimo skaityti rezultatai yra daugiau nei šimtu skalės taškų prastesni už bendraamžių, kurie auga daug edukacinių išteklių turinčiuose namuose.

Visa tai tik patvirtina, kad didelio skirtumo tarp kultūrinio kapitalo, kurį mokiniai atsineša iš šeimų, mūsų mokyklos nesumažina ir „socialinio lifto“ funkcijos neatlieka.

Anot mokslininkų, daug alternatyvų nėra: jeigu mokykla neatlieka „socialinio lifto“ funkcijos, reiškia, kad ji atlieka kitą – klasinės visuomenės reprodukciją, socialinės nelygybės konstravimo ir įtvirtinimo funkciją.

Suomija tebepramauja

Apie tai, kad švietimo sistema gali atlikti „socialinio lifto“ funkciją ir labai veiksmingai prisidėti prie lygių galimybių bei socialinio teisingumo visuomenėje kūrimo, byloja Suomijos pavyzdys. Nuolat

„Funkcionalioji mokykla yra ne ta, kuri tradicijos ar viešųjų ryšių pagalba pritraukia stipresnį mokinių kontingentą, bet ta mokykla, kuri geba išmokyti visus, ypač mokinius su mokymosi sutrikimais ir mokinius iš silpnosio socialinio sluoksnio.“

PISA tyrimuose pirmaujanti ir geriausių penkiolikmečių mokinių pasiekimus pasaulyje demonstruojanti Suomija 2011 m. pirmą kartą dalyvavo ir PIRLS tyrime. Ir šiuokart rezultatai buvo puikūs.

Suomijos švietimo ministerijos Tarptautinių ryšių departamento direktorė Jaana Palojarvi sako, kad iš pirmo žvilgsnio niekuo nuo kitų šalių nesiskiriančioje suomių švietimo sistemoje laikomasi kelių principinių nuostatų. Už mokslą mokėti nereikia ne tik valstybinėse, bet ir privačiose mokyklose. Nemokamas vaikų ugdymas apima ne tik nemokamas mokymo priemones, bet ir nemokamą maitinimą, pavėžėjimą į mokyklas, sveikatos apsaugą. Jokių atrankų priimant mokinius į bendrojo ugdymo mokyklas Suomijoje nevyksta – vaikai eina į arčiausiai jų namų esančias mokyklas. Visos jos – ir Helsinkio centre, ir Šiaurės Laplandijoje veikiančios – garantuoja bemaž vienodą ugdymo kokybę, nes nuostata, kad kiekvienas vaikas gautų kokybišką išsilavinimą, yra principinis dalykas.

Suomijos mokyklos yra municipalitetų žinioje, tačiau turi daug savarankiškumo. Pasitikima ne tik mokyklomis, bet ir mokytojais – jų veikla grindžiama ne atskaitomybe, o atsakomybe.

Pradėjo nuo socialinio teisingumo

Pasak J.Palojarvi, Suomijoje nėra ir standartizuotų nacionalinių mokyklos baigimo egzaminų. Vienintelį mokyklos baigimo egzaminą vaikai laiko savo mokykloje ir savo klasėje – mokinių pasiekimus įvertina juos mokę pedagogai.

Jau keleri metai, kaip Suomijoje panaikinta mokyklų inspektūra. Neseniai Suomija atsisakė dalyvauti viename Europos Sąjungos finansuojamame švietimo projekte vien dėl to, kad mokyklose būtų reikėję atlikti išorinį veiklos vertinimą.

Suomijos mokytojai gauna daug pagalbos, kai susiduria su atsiliekan-

čių ar neįgalių mokinių ugdymu. „Apie 20 proc. mokinių per metus praeina koreguojančio ugdymo kursas, – pažymi J.Palojarvi. – Tai vaikai, kurie savarankiškai neįveikia bendrojo kurso reikalavimų, kuriems reikia papildomų užsiėmimų, kad pasivyti kitus. Tai dar vienas pavyzdys, kaip mes įgyvendiname dar vieną principinę nuostatą – vaikas visada turi būti dėmesio centre.“

„Nors svarbus yra ir šeimos, ir mokyklos vaidmuo, vis tik šeimos įsitraukimas turi didesnę įtaką akademiniams pasiekimams.“

Nesudarinijami Suomijoje nei geriausių mokyklų, nei geriausių mokytojų sąrašai – pagrindinis švietimo variklis yra ne mokytojų ir mokyklų tarpusavio konkurencija, o bendradarbiavimas.

Nuo devintojo XX a. dešimtmečio pagrindinė Suomijos švietimo politikos varomoji jėga buvo idėja, kad kiekvienas vaikas turėtų visiškai tokias pačias galimybes mokytis, nepriklausomai nuo to, kurioje šalies vietoje ir kokioje šeimoje gyvena. Švietimas pirmiausia buvo vertinamas ne kaip būdas parengti aukštais pasiekimais pasižyminčius mokinius, bet kaip priemonė, panaikinanti socialinę nelygybę. Tik vėliau paaiškėjo, jog „socialinio lifto“ funkciją atliekančioje mokykloje vaikų pasiekimai irgi gerėja.

Kaip sieks didesnio teisingumo?

Darbą pradėjusi socialdemokrato Algirdo Butkevičiaus vadovaujama Vyriausybė akcentuoja socialinio teisingumo Lietuvoje stoką. Tačiau ženklų, kad švietimą Vyriausybė vertintų ir kaip socialinio teisingumo bei lygių galimybių visuomenėje įtvirtinimo instrumentą, kol kas nematyti.

Nuovokos apie socialinį teisingumą Lietuvos socialdemokratams, atrodo, netrūksta. „Tikrai laisvu žmogumi galima tapti tik socialiai teisingoje aplinkoje.

Socialinis teisingumas – tai lygių galimybių užtikrinimas visose sferose, nepriklausomai nuo žmogaus biologinių savybių ar socialinės kilmės“, – teigia socialdemokratė Seimo narė Giedrė Purvanekienė. Parlamentarė tikina, kad jos moksline ir politinė veikla susijusi su socialinio teisingumo siekiais. Panašu, kad G.Purvanekienės nuostatomis pritartų ir jos partijos bičiuliai.

Nepaisant to, švietimą – sistemą, turinčią daugybę galimybių kurti ir įtvirtinti visuomenėje socialinį teisingumą, – rinkimus laimėję Lietuvos socialdemokratų atidavė į principinių nuostatų neturinčios koalicijos partnerės – Darbo partijos rankas. Kodėl?

Tiesaus atsakymo tikėtis neverta – padėti nušvies nauji Vyriausybės bei Švietimo ir mokslo ministerijos sprendimai.

Vytautas STRAZDAS,
„Dialogo“ apžvalgininkas

Romualda ŽILINSKIENĖ – Mažeikių Merkelio Račkausko gimnazijos mokytoja lituanistė, ekspertė. Rašo prozą. Gerai parengia mokinius filologų konkursams.

Kolegę, bendrą kursę kalbina mokytojas ekspertas Stepas EITMINAVIČIUS.

Ar turime būti nuodėmklausiais?

Stepas. O man iki šiolei sunku priprasti prie chamizmo. Žinau: reikia mokėti objektyviau vertinti konfliktšką situaciją, gebėti iš jos išlįsti su mažiausiais praradimais. Suprantu tai, tačiau kai kas nors nemalonus staiga atsitinka, imi ir išsiderini. Naiviai mąstai: aš jums, regis, nieko blogo, tai dėl ko jūs taip... Prisipažinsiu: ir dabar žeidžia mokinių ar suaugusiųjų melas, veidmainiavimas.

Romualda. Dėl mokinių chamizmo nelabai pykstu – jie atsineša tėvų, visuomenės požiūrį į mokyklą ir mokytoją. Ypač dabar. Tarkim, kviečiuosi abituriento motiną pasikalbėti, kad sūnus nelanko pamokų, o motina – su kavos paku ir dėže saldinių. Pati medicinos srityje dirba. Sakau, man ne jūsų saldinių reikia, aš pasikalbėti noriu, kaip tą situaciją taisyti. Taigi moteriškė taiso...

Stepas. Atleikia mokinio mama į kabinetą ir priekaištauja, kad jos dukrai prastus pažymius rašau. Aš visaip su ja, o ji mano niuansų nesupranta. Skaudu, kad tokios situacijos apskritai galimos. Kad mes – tik žinių perteikėjai. O gal taip ir turi būti? Mūsų profesija kaip bet kuri kita, taigi ir skūstis mumis visi turi teisę... O gal tai ir ne skundai, o augimas...

Romualda. Kieno augimas? Mūsų? Vaikų, tėvų? Abejoju. Visada geriau, kai yra kam kaltę suversti. Aš net išvadą tokią padariau: žmonėms labai paranku turėti Dievą. Padarei nuodėmę, pasisakei per išpažintį, gavai išrišimą – ir daryk nuodėmes iki kito karto. O mokytojo darbą Lietuvoje išmano visi – kaip ir krepšinį. Įsivaizduok, kokio mergelė sėdi iki paryčių kavinėje, pamokos – dešimtoje vietoje. Mamai ji geriausias vaikas. Kitaip ir būti negali. Kas užtars, jei ne tėvai? Kaltas mokytojas. Neišaiškino, nesuprato vaiko, neatsižvelgė... Aišku, kad mes ir turėtume būti savo dalyko žinių perteikėjai. Psichologai ir nuodėmklausiai yra kiti.

Atsitvėrę siena?

Romualda. Stepai, negi tu toks naivus ir nematai, kokio siena mokiniai nuo mūsų yra atsitvėrę?

Nežinau, kaip Utenoj, bet man žinomas ne vienas atvejis, kai mokinys darbuojasi „Senukuose“ ar giminaičio *laužyne*, o į pamokas pailsėti ateina. Žiūrėk, penktadienio priešpiečiai, o jis dumia į Klaipėdą mašinos parvartyti. Labai jau čia jam rūpi Škėmos ar Vilimaitės kūrybinės erdvės. Arba septyniolikmečiai–šešiolikmečiai... Manai, „dar nebučiavė“? Priešingai, iš „šeimos lizdelio“ į mokyklą išlindę. Tėvai paslaugiai net bendrą butą išnuomoję. Kažin ką jie veikė kiaurą parą? Samprotavimo rašinius rašė?

Stepas. Bet jei juos pajudinsi, jie gali sprogti. Ir apie juos, o ne apie mus šokinės... Roma, aš vis vien tikiu, kad yra ir kitokių, kurie mus ir gerbia, ir mėgina padėkoti.

Romualda. Sutinku, Stepai. Yra dalykų, kurių nesu prasi per visą gyvenimą. Taip ir su pedagogika. Čia mei-

Ar būti mokytoju – tik darbas?

lės vaikams neužtenka. Prisimenu: dirbau tik trečius metus, gaunu abiturientų klasę, o prieš tai buvusi jų auklėtoja sako: „Ar tu kvaila? Tai pati blogiausia klasė mokykloje. Tegul nusipelnysi mokytoja juos ima ir dirba su jais.“ Nieko – perversmų nepadariau, vieni kitus pakentėme... Ne visus jau gatvėje atpažįstu, bet, keista, kai susitinkame, kuo gražiausiai pabendraujame, mintimis grįžtame į anas dienas. Man atrodo, kad jie suprato, jog tai mano darbas, man užkrauta pareiga, ir priėmė tai. Atsisveikinimas buvo toks: susistabdo jie mane koridoriuje išleistuvių dieną, – ne paslaptis, kad mokytojams dovanų duoda, – ir įteikia keletą knygų. Tarp jų – Tolstojaus „Karą ir taiką“...

Stepas. Manau, visi prisimename daug tokių epizodų... Beje, būna atvejų, kai vienas kitas ar grupelė prieina ir padėkoja už pamoką. Man tai taip svarbu...

Romualda. Kažkada viena mama pasakė: „Aš jums pavydėjau, nes mano dukra jus mylėjo labiau už mane.“ Na, o man atrodo, kad tikrai aš ne iš tų labai mylimų žmonių esu. Bet ir dabar kartais parašo: „Labai pasiilgau literatūros pamokų.“ Arba viena abiturientų klasė po paskutinės pamokos prieš Kalėdas pradžiugina taip: „Mes jums dėkingi už šiandienos pamoką...“

Stepas. Kartą vienas labai išmintingas abiturientas man pusvalandį įrodinėjo, kad nepasitikėčiau nė vienu jo bendraamžiu. Jie atseit moka bet kokia forma gauti sau naudos. Tiesą pasakius, kai galvoju apie malonesnius mokinių priėjimus, prisimenu ir to gudročiaus filosofiją...

Su auklėtiniais

Stepas. Man atrodo, mokytojas, kuris nevadovauja klasei, yra kitoks: jis turi mažiau rūpesčių, abejonių, skausmo. Antrus metus esu tik mokytojas ir gerai pajutau tą skirtumą. Baigėsi pamokos ir tu, pavargęs ar nepavargęs, eini namo. Gali suprasti, kas nepavyko, ko nebeįmanoma tobulinti, bet nesijauti kaltas už auklėtinių kvailiojimus. O šių juk visada pakanka. Būdamas klasės vadovas nuolat mąstai, ką kaip daryti, kad būtų geriau, ir nesupranti. Rengiesi klasės valandėlėms, svarstai, kokios jos turi būti, ir problemų visada daug. Ir liūdna, kad nesugebi ar kad neįmanoma kai kurių reikalavimų įvykdyti. O priekaištus jauti...

Romualda. Juokingiausia, kai reikia rašyti planus, numatyti į priekį, kada su koku mokiniu kalbėsiesi, kaip su kolegomis bendradarbiausi... Kokius nors gairinius renginius galima numatyti, bet ne pokalbius su vaikais. Gal tą savaitę suplanavau kalbėtis su Maryte, o čia šunybė iškrėtė Jurgiukas. Reikia gesinti gaisrą – Marytė palauks. Taigi ne viską gali į langelius ir lentynėles sudėlioti. Ir žodžiai žodžiai žodžiai... Kadaise jie buvo veiksmingesni.

Stepas. Visaip būna... Turėdamas auklėtinius, išgyveni įvairesnių nei vien dėstantis mokytojas emocijų. Nenoriu teigti, jog dauguma mokinių paskui tave lakstys ir tu raibsi, tačiau kartais jie prieina kiek kitaip. Pamenu, turėjau kelias labai geras klases, tai jos man tiek gerų staigmenų padovanojo, kad ilgam užteks.

Romualda. Kokių, Stepai?

Stepas. Žino, kad neimu pirkinių dovanų, tai turi ką nors sugalvoti. Tarkim, kažkokia proga attempė avilį, kitą kartą – pusę valtės... Paskutinis atvejis labai linksmas. Girdėjo, jog atsidusau: kaip gražu kabinete būtų turėti medį... Iš ryto, prieš septynias, mokykloje sėdžiu prie kompiuterio. Girdžiu – kažkas bilda. Pakeliu akis – įvirsta trys kavalieriai su medžiu (kamieno dalimi). Žinoma, jie nusivylė, kad tą atėjimą pamačiau – turėjo būti staigmena.

Romualda. O aš prisimenu kitokį atvejį – klasės valandėlę. Kalbėjome apie mandagumą, etiketą, mokėmės, kaip elgtis prie stalo, vaišinomės saldainiais (bene sovietmečio pabaiga buvo). Jie man paliko keletą saldinių: čia jums, auklėtoja. Sakau, ačiū, bet aš nelabai mėgstu – pasidalinkite. Ne, ne, čia jums. Nuskambėjus skambučiui, turėjau lėkti į rūbinę budėti, o jų keli pasiliko klasėje. Sugrįžtu: mano saldinių nėra. Klausiu. O vienas: sakėte, kad nemėgstat, tai aš suvalgiau – man patinka.

Seminarai, seminarai...

Stepas. Kai buvau jaunesnis, vis galvodavau, kaip mes mokomės mokyti. Man tai buvo labai įdomi refleksijų tema. Dabar šiek tiek kitaip: daug kas lyg ir paaiškėjo. Nežinau, kaip tu vertindavai / vertini įvairias tobulinimo formas.

Romualda. Kartą kolegės iš kitos mokyklos draugiškai „ant ausies“ pasidalijo patirtim: „Buvom seminare. Išvažiavome iš pamokų, pabuvome didesniau mieste...“ Tai vertingiausia dalis.

Stepas. Bet jei seminare kalba mokytojai praktikai...

Romualda. Šiuo metu turiu tiek visokių pažymėjimų apie dalyvavimą seminaruose, kad sieną vietoj tapetų galiu iškljuoti. Tuo metu, kai vyko, kai kurie atrodė ir įdomūs, ir naudingi. Dabar versdama tuos popierius veltui mėginu prisiminti, kas ten buvo kalbama. Gal kai kam jie ir būtini: išgirdo žmogus kitą, dar gavo reikiamos medžiagos...

Stepas. Aš dar prieš gerą dešimtmetį zyčiau: tai, ką lektorius kalba ar ką kartu kalbamės pusę dienos, galima būtų perskaityti ar spaudos puslapiuose, ar elektroninėje erdvėje – ir laiko sutaupant, ir pinigų neiekojant. Juk dabar informacijos daug.

Romualda. Sutinku.

Stepas. Bet štai ką supratau: kartais reikia ne informacijos, ne žinių, o simpatiško, patikimo žmogaus, kurį galėtumei matyti tame pačiame kabinete, klausytis jo ir kartu medituoti. Tokių asmenų sutikau nedaug, tačiau sutikau. Ir jų žodis buvo reikšmingas. Iš esmės nieko naujo nepasakė (o kas čia gali būti nauja...), bet tiesiogiai ar netiesiogiai jie sustiprino tikėjimą mokytojų taisyklės prasme. Jie kalbėjo ne kažkokia siaura (aišku, aktualia) tema. Jiems pavyko į mus iš šalies pažiūrėti ir mums pasakyti, kas esame, ką dabar veikiamo. Štai ko man labiausiai trūkdavo / trūksta – kad žmogus pamatytų mokyklą kaip visumą, o ne kaip detalę. Kad pažiūrėtų amžinybės žvilgsniu: visame pasaulyje visais laikais buvo, yra, bus mokytojų...

Ką pasakytume studentams

Stepas. Juk žinai, Roma, aš visada prisigalvoju visokių dalykų, nuo kurių vos galvą panešu. Štai dabar įsivaizduoju tokią reikšmingą situaciją: su mumis studentai, kurie tikrai nori mokytojauti. Ką mes galėtume jiems pasakyti kaip neginčijamą tiesą?

Romualda. Nežinau... Kažkada sugalvojau tokią mintį, kad mokykla visada skelbė vertybes, kurios ne visada visuomenei buvo suprantamos ir priimtinos. Kad mokykla sakė viena, o gyvenimas diktavo kita. Dabar juo labiau. Vaikai mato, kad daugelis gražių žodžių ir yra tik žodžiai – gyvenime reikia visai kitokių dalykų.

Stepas. O ar galėtum patarti, kaip elgtis konfliktinėse situacijose?

Romualda. Nemanau, kad yra kokie receptai, kaip išvengti konfliktų, kaip juos išspręsti. Kad būtų lengviau, gali kolegai išsipasakoti, pasiskaityti literatūros, pasiguosti: ne tik man taip nutinka. Bet spręsti tenka pačiam. Klystant, mėginant taisyti ir vėl klystant...

Tiesa, galėčiau pasakyti, ką man, pirmametei, seniai pasakė kolega: „Praeis ir dvidešimt metų ir vis tiek atrodys, kad nieko nežinai.“

Beje, labai juos, būsimus mokytojus, užjaučiu, nes išlaikyti naujosios kartos dėmesį be galo sunku. Nežinia, kokius mygtukus reikia spaudyti, kokį įtaisą turėti, kad jie susikauptų. Matai, kokiuose prašmatniuose, ryškiuose rataliuose vežiojasi vaikučius tėvai. O mokykla – pilka vieta, su nuobodžiomis sienomis ir tik kartais – šventėmis. Beje, jos irgi ne visada tokios, kokios atitiktų vaikučių dvasią...

Stepas. Ir tu nenorėtumei kalbėti apie mūsų profesijos kitiškumą?

Romualda. Kažkodėl tokia nuomonė susidariusi, esą mūsų profesija išskirtinė, esą reikia, kad mūsų žodis būtų svarus. O gal patys tokią nuomonę sudarome? Gal patys šiek tiek save sureikšminame? Tai tik profesija, darbas.

KLAUSIATE ATSAKOME

Kaip supažindinti darbuotojus su jų pareigybiniais nuostatais?

Mokyklos direktorius skyrė man drausminę nuobaudą už aplaidų mano pareigybiniuose nuostatuose neva įrašytos pareigos vykdymą.

Tačiau tokių nuostatų aš net nesu matęs. Kaip mokyklos vadovas turi supažindinti darbuotojus su pareigybiniais nuostatais?

Vadovaujantis Darbo kodekso (DK) 99 str. 3 ir 4 dalimis, darbdavys užtikrina, kad darbuotojui būtų leidžiama dirbti tik pasirašius su juo darbo sutartį, įteikus jam antrą sutarties egzempliorių ir išdavus jo tapatybę patvirtinantį dokumentą. Už tinkamą darbo sutarties sudarymą atsako darbdavys. Sudarydamas darbo sutartį, darbdavys privalo pasirašyti pasirašytinai supažindinti priimamą dirbti asmenį su jo būsimo darbo sąlygomis, kolektyvine sutartimi, darbo tvarkos taisyklėmis, kitais darbovietėje galiojančiais aktais, reglamentuojančiais jo darbą.

Jeigu Jūsų darbdavys įvykdė šią (DK) nuostatą ir pasirašytinai supažindino Jus su pareigybiniais nuostatais, ginčas dėl to, ar tuos nuostatus Jūs matėte, ilgai trukti neturėtų.

Ar teisingas į seminarą neišleidžiantis direktorius?

Motyvuodamas, kad į mokytojos pareigas esu priimta pagal terminuotą darbo sutartį, direktorius atsisakė išleisti mane į kvalifikacijos tobulinimo seminarą. Ar turi jis tokią teisę?

Vadovaujantis Darbo kodekso (DK) 109 str. 5 dalimi, pagal terminuotą darbo sutartį dirbantiems darbuotojams negali būti taikomos mažiau palankios darbo sąlygos, kvalifikacijos kėlimo ir skatinimo galimybės negu darbuotojams, dirbantiems pagal neterminuotą darbo sutartį.

Vadinasi, direktoriaus sprendimą neišleisti Jūsų į kvalifikacijos tobulinimo renginį galima laikyti neteisėtu.

Kam apskųsti darbdavio sprendimą?

Direktorius man skyrė drausminę nuobaudą. Manau, kad nepelnytai. Kam galiu apskųsti darbdavio sprendimą?

Vadovaujantis nuo 2013 m. sausio 1 d. įsigaliojusia Darbo kodekso XIX skyriaus redakcija, darbuotojai ir darbdaviai dėl individualių darbo ginčų gali kreiptis į darbo ginčų komisijas, kurios nuo šių metų sausio pradžios pradėjo dirbti Valstybinės darbo inspekcijos (VDI) teritoriniuose skyriuose. Lietuvoje šiuo metu veikia 13 darbo ginčų komisijų: 4 – Vilniuje, 3 – Kaune, 2 – Klaipėdoje, po 1 – Šiauliuose, Panevėžyje, Alytuje ir Telšiuose. Utenos, Marijampolės, Tauragės apskritys aptarnauja atitinkamai Vilniaus, Kauno, Klaipėdos darbo ginčų komisijos.

Darbo ginčų komisija – privaloma ikiteisminio darbo ginčų nagrinėjimo institucija, sprendžianti individualius darbo ginčus. Individualiu darbo ginču laikomas darbuotojo ir darbdavio nesutarimas dėl neišmokėto darbo užmokesčio, neatlygintos materialinės žalos, paskirtos drausminės nuobaudos, nesuteiktų atostogų ir pan. Pabrėžtina, jog darbuotojo atleidimo iš darbo ar grąžinimo į pareigas teisėtumo klausimai sprendžiami teismuose.

Kreipiantis į darbo ginčų komisiją reikia pateikti išsamiai situaciją apibūdinantį nustatytos formos prašymą, kuriame nurodoma darbo ginčo esmė, t. y. priežastis, dėl kurios kilo nesutarimas, visos aplinkybės, galinčios nulemti darbo ginčo nagrinėjimo eigą ir sprendimą, taip pat kontaktai asmenų, prireikus galėsiančių patvirtinti prašyme išdėstytus faktus. Būtų naudinga pateikti ir turimus dokumentus, kurie susiję su darbo ginčo dalyku. Kita vertus, tokius dokumentus išreikalauti iš ginčo šalių gali pati darbo ginčų komisija.

Darbuotojo ar darbdavio pareiškimą gavusi komisija su juo susipažins, esant reikalui, apklaus įmonės darbuotojus, susirinks kitą reikiamą informaciją. Paskirtą dieną į komisijos posėdį bus kviečiamos abi darbo ginčo šalys – darbdavys ir darbuotojas. Posėdžio tikslas – sutaukinti abi šalis. Jei tai nepavyks, komisija balsuos dėl sprendimo priėmimo. Visų komisijos narių balsai – lygiateisiai, t. y. nė vienas jų neturės lemiamo balso. Paminėtina, jog komisija sprendimą gali priimti ir vienai iš šalių nedalyvaujant posėdyje.

Komisija privalo darbo ginčą išspręsti per vieną mėnesį nuo pareiškimo priėmimo. Dėl svarbių objektyvių priežasčių nagrinėjimas gali būti pratęstas dar vienam mėnesiui. Paminėtina, kad ši valstybės teikiama administracinė paslauga yra nemokama.

Siekiant, kad darbo ginčai būtų sprendžiami efektyviai ir skaidriai, darbo ginčų komisijose dirba tiek darbdavių, tiek darbuotojų (profesinių sąjungų) atstovai. Jie skiriami rotacijos būdu iš Trišalės tarybos sekretoriato sudaryto ir LR vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus patvirtinto sąrašo. Nagrinėjant darbo ginčą nei profesinės sąjungos, nei darbdaviai negalės atstovauti savo įmonei.

Darbo ginčų komisijų sprendimai yra privalomi šalims ir vykdytini pagal civilinio proceso taisykles. Tačiau, jei darbuotojas ar darbdavys nesutinka su darbo ginčų komisijos sprendimu, jie gali kreiptis į teismą, kur darbo ginčas bus nagrinėjamas iš naujo.

Parengė Vytautas STRAZDAS

KONFERENCIJOS

Saugi mokykla – saugūs vaikai – ramūs tėvai

„Patyčių prevencijos programos turi būti įgyvendinamos ne tik mokyklose, bet ir visuomenėje – smurto, agresijos neturėtume matyti televizijos laidose, didelis dėmesys turėtų būti skiriamas pedagoginiam tėvų švietimui, projektų prieš patyčias vykdymui turėtų būti skiriamos lėšos, tik tada sulauksime norimų rezultatų.“ Tokios ir panašios nuostatos buvo surašytos Mažeikių Kalnėnų pagrindinėje mokykloje įvykusios respublikinės konferencijos „Saugi mokykla – saugūs vaikai – ramūs tėvai“ rezoliucijoje. Ji išsiųsta Švietimo ir mokslo ministerijai, Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centrui, Vaidos teisių apsaugos tarnybai, – praneša „Dialogui“ minėtos mokyklos mokytoja **Liudmila Andrijauskienė**. Pasak informacijos autorės, vis daugiau Lietuvos mokyklų įsijungia į *Olweus* patyčių prevencijos programą (OPPP). Pagrindinis tikslas – sumažinti patyčias tarp mokinių, užkirsti kelią naujų patyčių problemų atsiradimui, siekti geresnių tarpusavio santykių mokykloje. Minėtoje konferencijoje dalyvavo *Olweus* patyčių prevencijos programos instruktorė Ž.Žukauskaitė, OPPP dalyvaujančių Mažeikių Pavasario pagrindinės, Plungės r. Žemaičių Kalvarijos vidurinės mokyklos bei Platielių gimnazijos atstovai. Pasidalinta patirtimi, programos įgyvendinimo sėkmėmis ir nesėkmėmis.

Vertiname pradinuko pasiekimus: kodėl ir kaip?

Kaip sekasi pradinų klasių mokytojams įvertinti mokinių pasiekimus, užtikrinti geresnį ugdymo proceso grįžtamąjį ryšį ir tiksliau įvertinti mokinio ir mokytojo darbo efektyvumą? Kas daroma gerai? Ko derėtų atsisakyti? Ką, kodėl ir kaip tobulinti? Atsakymus į šiuos ir panašius klausimus turėjo galimybę sužinoti respublikinės mokytojų konferencijos „Vertiname pradinuko pasiekimus. Kodėl ir kaip?“ dalyviai. Renginį organizavo Jonavos Panerio pradinės mokyklos pedagogai ir Jonavos suaugusiųjų švietimo centro darbuotojai (konferencijos iniciatorė, organizatorė ir lektorė – minėtos mokyklos pradinio ugdymo mokytoja ekspertė Nomedas Kasperavičienė). Konferencija siekta „padėti mokytojams tobulinti vertinimo praktiką, atsižvelgiant į Lietuvos pradinų klasių mokinių mokymosi pasiekimus tarptautiniame kontekste bei moderniausias mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo tendencijas Lietuvoje“, – praneša „Dialogui“ Panerio pradinės mokyklos direktorės pavaduotoja ugdymui **Dalia Gudonavičienė**.

Konferencijoje dalyvavo 103 dalyviai iš įvairių Lietuvos rajonų: Kėdainių, Ukmergės, Rokiškio, Marijampolės, Kauno, Molėtų, Elektrėnų, Šiaulių, Utenos, Kaišiadorių.

Informacijos autorė pasakoja, jog konferencijoje buvo pristatytos parengtos standartizuotų vertinimo ir įsivertinimo įrankių rengimo programos. „Lektorės pasidalino naudingais patarimais, kaip galima pasinaudoti standartizuotomis programomis ir testais ugdymo kokybei gerinti. Konferencijos dalyvės sužinojo, kad standartizuoti testai padėtų geriau suprasti, kaip galima praktiškai įvertinti Bendrosiose programose aprašytus mokinių pasiekimų aspektus ir lygius. Testai padėtų teikti mokiniams grįžtamojo ryšio informaciją, reikalingą mokymosi procesui koreguoti, aiškiau ir lengviau apdoroti duomenis, nustatyti mokinių pasiekimų lygius. Mokyklų vadovams standartizuoti testai padėtų įsivertinti ir surinkti mokyklos vadybai reikiamą informaciją, mokytojus skatintų savo darbe daugiau dėmesio skirti BP įvardytoms ugdymo turinio naujovėms, suteiktų objektyvią pagalbą tėvams“, – dalijasi D.Gudonavičienė. Vadovėlių autorė Lietuvos edukologijos universiteto (LEU) doc. dr. E.Marcelionienė (pranešimas „Mokinio lietuvių kalbos pasiekimų vertinimas: kas objektyvu, kas subjektyvu“) kalbėjo apie vertinimą, kuris turi skatinti mokinio kultūrinę ir kalbinę raidą, jo domėjimąsi knyga ir kalba, emocijų turtinimą, valios ugdymą (ne visos taisyklės lengvai išmokstamos, ne kiekvieną knygą norisi perskaityti iki galo...). Naują į individualizuotą mokymąsi orientuotą lietuvių kalbos vadovėlį pristatė LEU docentė dr. D.Jakavonytė-Staškuvienė. Ne mažiau įdomūs ir naudingi buvo ir kitų konferencijos dalyvių pranešimai.

Mokosi ir veikia drauge

Tęsiasi gražus ir prasmingas Vilniaus Mykolo Biržiškos, Jono Pauliaus II, Simono Daukanto, Žemynos ir Žirmūnų gimnazijų bendradarbiavimas. Kol mokiniai mėgavosi žiemos atostogomis, minėtų gimnazijų vadovai, mokytojai, pagalbos mokiniui specialistai susirinko (01 03) S.Daukanto gimnazijoje į metodinę praktinę konferenciją „Ugdymo proceso organizavimo aktualijos“, – praneša „Dialogui“ minėtos gimnazijos direktoriaus pavaduotoja ugdymui **Daiva Savčiukienė** ir metodinės tarybos pirmininkė **Alminutė Martūnienė**. Tai jau ketvirtoji bendra konferencija.

Atskirose darbo grupėse (gimnazijų direktorių, direktorių pavaduotojų ir skyrių vedėjų, psichologų, socialinių pedagogų, bibliotekininkų bei skirtingų mokomųjų dalykų mokytojų) konferencijos dalyviai nagrinėjo jų nuomone ir išankstiniu susitarimu parinktus aktualius ugdymo proceso organizavimo klausimus. Jų būta įvairiausių: tautinės tapatybės problema naujausioje literatūroje, mokomųjų dalykų integracija, ugdymo turinio diferencijavimas bei individualizavimas, mokymosi motyvacijos bei lyderystės skatinimas, mokinių parengimas tiriamiesiems kūrybiniais darbams, brandos egzaminų naujovės, pasiekimų vertinimas bei įsivertinimas, ugdymo proceso stebėsenos organizavimas, veiklos planavimas ir kt. Pranešimų skaityti, švietimo naujovėmis pasidalinti bei padiskutuoti S.Daukanto gimnazijos pedagogai pasikvietė socialinių partnerių – Lietuvos edukologijos universiteto (LEU) bei Ugdymo plėtotės centro (UPC) atstovus. Konferencijoje pranešimus skaitė, patirtimi dalijosi ir visų bendradarbiaujančių gimnazijų mokytojai, darbuotojai.

Mokykla pakils ar palaidos save?

Valdas RUTKŪNAS

Naujausias 148-ių didžiausių pasaulio šalių tyrimas parodė, kad lietuviai pagal laimės jausmą yra aštunti nuo galo. Tai jokia naujiena, nes seniai pirmaujame ir pagal kitus rodiklius (savižudybes, emigraciją ir kt.), rodančius, kad tauta sparčiai nyksta. Ne vienas šviesesnis visuomenės veikėjas tai įvardija kaip tautos genocidą, žymiai pavojingesnį už stalininį.

Kita vertus, jei kalbėsime apie žmonijos raidą, klimato kaitos padarinius, Lietuva žmogui gyventi yra viena geriausių vietų. Pagal sąlygas plėtoti verslą, vystyti ekonomiką, pagal pajamas esame veikiau pasaulio valstybių priekyje negu gale.

Kodėl nedėkojame už galimybę laimingai gyventi per tūkstantmečius protėvių išsaugotoje gimtojoje žemėje, o naikiname patys save ir savo vaikų ateitį? Kas vyksta? Akivaizdu, kad atsakymo reikia ieškoti svarbiausiose žmogiškose vertybėse ir jų ugdyme.

Galingiausia vertybių ugdymo sistema

Tautinė mokykla, skaičiuojanti trečią dešimtmetį, jau ugdo savo išauklėtų mokinių vaikus. Iš mokyklos girdėti kalbos, kad už jaunuolio ugdymą labiau atsakinga šeima, visuomenė. Gyvename itin sudėtingais laikais, žmogų griūte užgriuvusi vartotojiška aplinka su visomis savo grimasomis ir paslydimu pavojais. Tinkamai išugdyti žmogų, gebantį laimingai gyventi šiais laikais, gali tik sutelktas, kryptingas, išmanančius mokytojus jungiantis darinys – švietimo sistema. Tam yra skirta 6 mlrd. litų per metus, kitaip tariant, po 2 tūkst. litų nuo kiekvieno Lietuvos gyventojų, įskaitant net kūdikius.

Švietimo sistema su keliasdešimčia tūkstančių mokytojų yra ne tik mokinius auklėjanti, bet ir galingiausia mūsų visų pinigais išlaikoma visuomenės vertybių ugdymo sistema. Dabartinės susisiekimo ir žinių sklaidos galimybės bei nuostata mokinių tėvus, vietos bendruomenę įtraukti į mokyklos gyvenimą leidžia daryti didžiausią įtaką visai visuomenei.

Ne mažiau sudėtinga mūsų padėtis atrodo pilname iššūkių ir grėsmių pasaulyje, kur senokai nerimaujama dėl besibaigiančių gamtos išteklių, žmonių susipriešinimo ir iškreiptų vertybių. Visuomenės vystymosi tyrėjai ir mokslininkai jau atrado ir paskelbė būdus, kaip galima sustabdyti žmonijos naikinimąsi ir užsitikrinti laimingesnį gyvenimą: daiktiškumą ir susvetimėjimą keisti į bendruomeniškumą ir gyvąją kultūrą; gyventi sveiką gyvenimo būdą; siekti gamtos tausojimo ir darnos su ja; mažinti skolas; gyventi prasmingą gyvenimą, siekiant būti naudingam visuomenei, išsaugant gyvybę Žemėje.

Laimingesnio gyvenimo gairės – mūsų „rankose“

Lietuvos švietimo sistema yra toli nuo pažangiųjų visuomenės vystymosi gairių. Ji ne tik neugdo brandžios visuome-

Elenos Tervidytės nuotr.

nės, bet naikina tautą ir visų pirma pati save. Dabar mokinių skaičius šalies mokyklose sumažėja maždaug 25 tūkstančiais per metus. Jei išliktų tokie tempai, po keliolikos metų Lietuvoje nebebūtų nė vieno moksleivio.

Tačiau mes turime išskirtinę galimybę ne tik pakilti, bet ir suklestėti, sėkmingai konkuruoti pasaulyje ir tapti pavyzdžiu daugeliui šalių. Gerai susipažinęs su mūsų tautos pasaulėžiūros gelme, vertybėmis, gyvenimu, įvertinęs galimybes visa tai pritaikyti šiuolaikiniame gyvenime, nesunkiai pamatai, kad per amžius išsaugotos lietuviškos gyvenimo pamatos ir yra pasaulinės visuomenės laimingesnio gyvenimo gairės. Norėdami išlikti, turime sugrįžti prie senų, patikrintų vertybių.

Yra trys labai svarbios priežastys, laiduojančios galimybę veiksmingai ir gana greitai lietuvių „išvesti“ ar lietuviams „pereiti“ į laimingiausių tautų gretas.

1. Lietuviai ilgiausiai Europoje išlaikė darnaus sambūvio su gamta pasaulėžiūrą ir prigimtinių bendruomeniškumo vertybių visumą.
2. Mes geriausiai ir greičiausiai Europoje prikėlėme gyvenimui savo etninę kultūrą ir pritaikėme ją dabartyje iškylančių klausimų sprendimui, Lietuvos jaunimas neformaliai ją priėmė kaip savo gyvenimo pagrindą.
3. Lietuvoje sėkmingiausiai iš visos Europos priimti įstatymai, užtikrinantys etninės kultūros globą ir sklaidą bei jos svarbą visuomenės vystymuisi.

Patys sau priešai?

Prieš trejus metus Švietimo ir mokslo ministerija priėmė strategiją, pagal kurią etninei kultūrai atsivertų durys mokykloje. Tačiau jos neatsivėrė, nes, priešingai ekspertų rekomendacijoms, buvo įtvirtinta nuostata, kad etninė kultūra bus pasirenkamas dalykas 5–12 klasėse.

Praėjusį pavasarį paskelbtos bendrosios etninės kultūros

programos, o nuo rudens jau galima buvo pamatyti ir visą etninės kultūros „pasirinkimą“.

Etninė kultūra suprantama kaip svarbiausių tautinės pasaulėžiūros ir gyvenimo vertybių visuma, tad jos ieškome tarp pasirenkamo dorinio ir pilietinio ugdymo pamokų. Nerasime. Užtat turime ilgamečio dorinio ir pilietinio ugdymo vaisius: didelė dalis moksleivių girtauti, rūkyti pradeda jau nuo 13 metų, nieko nebestebina net grupinės paauglių savižudybės, didelis nuošimtis nusikaltimų padaroma jaunimo ir paauglių, jaunimas emigruoja neregėtais mastais.

Etninė kultūra neišsivaizduojama be liaudies dainų, muzikos. Tai gal galima būtų ją pasirinkti vietoj muzikos pamokų? Negalima. Muzikinis ugdymas ir toliau pagrįstas pasauline profesionaliąja kultūra, tarp kurios šmėkšteli apgailėtinas, mūsų menkumą išryškinantis lietuvių liaudies muzikos šešėlis. Nenuostabu, kad iš dainuojančios tautos virtome girtuokliaujančia.

11–12 klasėse mokiniai privalo pasirinkti vieną iš kelių meninio ugdymo pamokų. Tačiau etninės kultūros tarp jų nėra, nors kaip tik etninė kultūra pasižymi mokyklose pagaiduojamu meninės išraiškos integralumu.

Vienintelė galimybė pasirinkti etninę kultūrą būtų tarp bendrų dalykų, reikalingų stojimui į aukštąsias mokyklas. Tačiau etninė kultūra stojimui nereikalinga, tad niekas jos ir negalvoja rinktis.

Kaip panaudoti mokyklos nuožiūra pasirenkamas valandas, sprendžia mokyklų vadovai, tad tikroji pasirinkimo galimybė – jų rankose. Absoliuti dauguma mokyklų, užuot pasirinkusios etninės kultūros pamokas, ėmėsi integruoti etninę kultūrą į visą ugdymo procesą. Tačiau ši nuostata Švietimo įstatyme yra nuo pat nepriklausomybės pradžios, ji nepasiteisino – ir etninės kultūros ugdymas buvo tyliai sužlugdytas.

Tęsinys – kitame numeryje.

AKTUALU

11 mokyklų – 17 pažeidimų

11-oje Vilniaus mokyklų patikrinimus atlikusi Valstybinė kalbos inspekcija (VKI) aptiko, kad 17 pradinių klasių mokytojų neturi jiems privalomos valstybinės kalbos mokėjimo kategorijos.

Po to, kai praėjusią vasarą buvo organizuoti valstybinės lietuvių kalbos kursai mokytojams, dirbantiems mokyklose, ugdymo programos vykdančiose tautinės mažumos kalba, egzaminu neišlaikė nemažas būrys pedagogų. Gebėjimo kalbėti lietuviškai pritrūko 20 Vilniaus miesto, 49 Vilniaus r., 30 Klaipėdos, 14 Šalčininkų, 12 Visagino mokytojų.

Valstybinės kalbos igūdžius mokytojai tobulino dėl kelių priežasčių. Pirma, Švietimo įstatyme nustatyta, kad lietuvių kalbos pradi-

nio ugdymo programoje mokoma integruotai, o pagrindinio ir vidurinio ugdymo programoje – per tas pamokas, kai einamos ugdymo programos temos iš Lietuvos istorijos ir geografijos, pasaulio pažinimo, mokoma pilietiškumo pagrindų. Antra, Vyriausybės nutarimas „Dėl valstybinės kalbos mokėjimo kategorijų patvirtinimo ir įgyvendinimo“ numato, kad valstybine kalba dėstantiems pedagogams taikoma trečioji valstybinės kalbos mokėjimo kategorija. Įgijusiai trečiąją valstybinės kalbos mokėjimo kategoriją laikomi asmenys, įgiję pagrindinį, vidurinį, aukštesnįjį ar aukštąjį išsilavinimą lietuvių kalba, įgiję Lietuvos Respublikoje vidurinį išsilavinimą nelietuvių kalba 1991 metais ar vėliau, baigę užsienyje veikiančias lietuviškas gimnazijas arba vidurines mokyklas, išlaikę mokykli-

nį (valstybinį) gimtosios arba valstybinės lietuvių kalbos brandos egzaminą.

2011 m. liepos 13 d. Vyriausybė nustatė, kad mokytojams, turintiems antrąją valstybinės kalbos mokėjimo kategoriją ir lietuvių kalba mokantiems tautinės mažumos kalba besimokančius mokinius, nuostata išlaikyti valstybinės kalbos mokėjimo trečiosios kategorijos egzaminą netaikoma iki 2012 m. rugpjūčio 31 d.

Praėjusių metų gale 8 rusų, 2 lenkų ir vieną baltarusių Vilniaus mokyklas patikrinusi VKI aptiko, kad 17 pradinių klasių mokytojų jiems privalomos valstybinės kalbos mokėjimo kategorijos vis dar neturi.

Mokytojai įpareigoti pažymėjimus apie reikiamą valstybinės kalbos mokėjimo kategoriją pateikti iki kovo 1 d.

Tokius pat pažymėjimus iki kovo 1 d. turi pateikti ir 9-ių dvikalbių ikimokyklinių ugdymo įstaigų pedagogai, kurių grupėse ugdomi lietuviškai kalbantys vaikai.

Administracinių teisės pažeidimų kodekso 91-2 str. numato, kad Valstybinės lietuvių kalbos komisijos nutarimų valstybinės kalbos vartojimo ir taisyklingumo klausimais bei VKI pareigūnų nurodymų dėl valstybinės kalbos vartojimo nevykdymas įmonių, įstaigų, organizacijų vadovams, pareigūnams ar kitiems nutarimų arba nurodymų nevykdantiems asmenims užtraukia įspėjimą arba baudą nuo 300 iki 600 Lt. Tokie pat veiksmai, padaryti asmens, jau bausto administracine nuobauda už tokį pažeidimą, užtraukia baudą nuo 600 iki 1500 Lt.

„Dialogo“ inf.

Individualizavimas ir diferencijavimas

▷ Atkelta iš 1 p.

Toliau lektorė aptaria uždavinius ir per-eina prie mokomosios medžiagos pateikimo: čia, aišku, naudojamos informacinės technologijos, dominuojantis mokymo metodas – prezentacija, po to – darbas grupėmis. Kiek nukrypsiu nuo temos, bet pridursiu, kad per pastaruosius 10 metų neteko dalyvauti seminare, kuriame nebūtų dirbama grupėmis. Suprantu sovietinį kolektyvizmą, tačiau gal ir individualistus reikėtų pripažinti? Be to, tai tampa tokiu seminarų šablonu, kad jau ima varginti. Ne veltui sakoma: kas per daug – tai nesveika.

Iš viso seminaro didžiausią įspūdį padaro lektorės pademonstruotas piešinys: prie medžio stovi keletas vaikų: vienas invalido vežimėlyje, kitas su kopėčiomis, trečias be jokių priemonių, bet jo muskulatūra tokia įspūdinga, kad kopėčių jam net ir neišdrįstum pasiūlyti, ketvirtas, tiesą sakant, neprisimenu, koks, tikriausiai iš pilkųjų pelyčių armijos. Lektorė klausia: ar visi jie galės įlipti į medį ir ar visiems jiems reikia – į medį. Ilustracija tokia įspūdinga, kad išdrįsusiųjų suabejoti individualizavimo ir diferencijavimo būtinybe neatsiranda. Neišdrįstu ir aš, nes jaučiuosi šios srities trejetukininkė, o pastarieji – visi žino – niekada neturi klausimų. Žodžiu, iš seminaro grįžtu sutrikusi ir puolu dar intensyviau domėtis visa įmanoma literatūra.

Lektorės atsakymas ir klasiko citata

Pakartotinai pasistiprinusi, įsidrąšinu ir parašau gerbiama M.Bilotienei laišką. Jame prisipažįstu, kad esu beveik paveikta pradėti individualizuoti, tik šiuo metu kankina du klausimai: 1) kaip pradėti (pradžią, žinia, sunkiausia, gal galima būtų mokiniams parodyti Jūsų demonstruotą plakatą, pavadinkime jį „Medis ir mokiniai“) ir 2) kaip suderinti diferencijavimą su visiems bendro egzaminų reikalavimais, t. y. ar turiu teisę nemokyti kai kurių vaikų lipti į medį, jei egzaminas vis tiek iš jo anksčiau ar vėliau pareikalaus į tą nelemtą medį lipti ir dargi be jokių kopėčių, net jei vaikas invalido vežimėlyje. Tai, kad patys mokiniai, juos vertinant, priešinas individualizavimui (jie nori, kad mokytojas būtų visiems teisingas ir objektyvus), nutariu nutylėti.

Atsakymas nustebina: pirma, plakatas skirtas mokytojams, o ne vaikams (ar tai reiškia, kad diferencijuoti turiu slapta nuo mokinių?), antra, ne egzaminas gyvenime svarbiausias (ar pasakyti tai mokinių tėvams?).

Kol nesuėmė depresija (ir taip per vieną dieną mažiausiai tris kartus metu darbą mokykloje), sukaupusi paskutines jėgas atsiverčiu J.Laužiko „Mokinių pažinimą ir mokymo diferencijavimą“ – šiaip ar taip klasikas. Nors knyga išleista 1974-aisiais, ten pateiktos individualizuotų ir diferencijuotų pamokų schemos pasirodo visiškai įmanomos įgyvendinti praktiškai. Kodėl nepabandyti?

Vis dėlto netyčia užkliūvu už vieno puslapio ir pasijuntu nublokšta atgal. Atsiprašau, bet, – kad mane geriau suprastumėte, – pacituosiu plačiau: „Žinoma, ne vienam mokytojui gali atrodyti, jog visa tai yra ne tik nerealu, bet ir nepedagogiška: juk vaiką reikia ruoš-

Elenos Tervidytės nuotr.

ti realiam gyvenimui, kuriame vyrauja bendri reikalavimai ir niekas nepaiso ir negali paisyti individualių būsenų ir nuotaukų. Taip pat ir mokykloje būna visiems bendri kontrolinių darbų ir egzaminų reikalavimai. Tiek mokykloje, tiek ir gyvenime kiekvienam žmogui tenka susidurti su įvairiais sunkumais, kuriuos reikia sugebėti nugalėti. Vis dėlto tai būdingiau kapitalistinio pasaulio sistemai, kur kiekvienas žmogus turi kovoti už šio ar tokio savo egzistenciją: silpnesnius ir nesugebančius prisitaikyti prie tam tikrų reikalavimų pats gyvenimas pastato į atitinkamą vietą arba nušluoja. Socialistinėje visuomenėje, kur „vienas už visus ir visi už vieną“, visokeriopai padedama kiekvienam žmogui maksimaliai išugdyti savo jėgas ir jas atitinkamai pritaikyti gyvenime. Žmogus lieka žmogumi, asmenybe, o ne virsta kieno nors įrankiu. Tai ir įpareigoja mokytoją maksimaliai ugdyti kiekvieno mokinio jėgas bei sugebėjimus, naudojant įvairius individualaus paveikimo būdus.“

Komentariai, kaip sakoma, nereikalingi.

Auditas, atestacija ir palengvėjimas

Pamažu man darosi aišku, kad tikriausiai liksiu paskutinė, nes tiek auditas, tiek atestacija nelaukia. Lieka vienas kelias – apsimesti šventai tikinčia visais avimais, t. y. paskutinę minutę išversti kailį ir pradėti rengti parodomąsias pamokas.

Tokia išverstaodė ir sulaukiu išorinio audito dienos. Mano nelaimei, tikrintojai nieko nepastebi – trafaretinėmis formomis išgiria ir išvyksta. Vėliau ateina atestacija. Vilniaus miesto savivaldybės Švietimo skyriaus paskirti išoriniai vertintojai pasirodo tokie žmogiški ir šilti, kad, neištvėrusi kelerius metus truncančios įtampos, puolu į kojas ir pati išpažįstu savo nuodėmingumą: nesugebu diferencijuoti, nespėju individualizuoti – pakarkite mane. Ir tada išgirstu lyg per miglą (patyrusieji atestacijos siaubą mane supras) mokytojo eksperto Mariaus Mikalajūno tariamą

sakinių nuotrupas: „...kad ir šimtas tikrintojų pamokoje sėdėtų, nieko neindividualizuotiau ir nieko nediferencijuotiau, – man tai toks vaiko pažeminimas...“

Nežinau kodėl, bet tąsyk iš karto prisiminiau Vaižganto „Aleksiukas gydo motulę“: „O sunkumai jam nuo širdies, kaip akmens nuo krosnies, paskui kits kitą riedėjo, riedėjo, širdžiai lengvėjo, lengvėjo...“

Kaip orkestras – tik groti nori ne visi

R.Barhtas yra pasakęs, jog niekas dar neįrodė, kad toks ar kitoks metodas arba mokymo filosofija yra geresni už kitus. Tai reiškia, kad pedagogai gali siūlyti, rinktis, tirti, kritikuoti įvairias pedagogines idėjas ir mokymo būdus.

Rinktis gali dauguma pasaulio pedagogų, bet ne Lietuvos. Pastariesiems bent jau individualizavimas ir diferencijavimas yra pateiktas, deja, kaip privaloma panacėja, teigiamas reiškinys, vienintelis mokinio sėkmės ir laimės kelias, o standartizuotas, vienodas mokymas įvardytas kaip pažangos stabdys.

Tai ar yra kokia išeitis tiems mokytojams, kurie abejoja ar tiesiog nesugeba įgyvendinti minėtųjų doktrinų?

Pirmiausia turbūt derėtų viešai įvardyti didžiausius trikdžius ir siekti, kad jie būtų pašalinti.

Kaip didžiausią kliūtį turbūt dauguma pedagogų nurodytų žmogiškąjį faktorių: diferencijuotos pamokos reikalauja per daug mokytojo laiko ir jėgų. Ne veltui diferencijuota klasė prilyginama orkestrui, o joje dirbantis mokytojas – dirigentui. (Tik mažas skirtumas: visi, kas susirenka į orkestrą, groti nori, o štai susirenkantieji į klasę – nebūtinai.) Paklauskime G.Rinkevičiaus, ar jis kasdien atlaikytų šešių valandų koncertą: tiek jau to, neminėkime maestro, kad dalis orkestro kartas nuo karto jam nepaklustų ir trukdytų.

Antra problema – vienodas egzaminas.

Trečia kliūtis – silpna mokymo bazė:

trūksta vadovėlių, sudarančių mokiniams galimybes pasitikrinti savarankiškai atliktas skirtingas užduotis, nevienodo lygio kontrolinių testų (bent jau lietuvių kalbos) ir kompiuterių.

Tai tik pagrindinės kliūtys. Bet ir jas pašalinti nėra taip paprasta.

Minimali dviejų žingsnelių programa

Mano nuomone, kliūtis galima būtų pradėti įveikinti pasitelkiant minimalią dviejų žingsnelių programą.

Pirmas žingsnis – skirtingų lygių egzaminai arba vienodas egzaminas, bet skirtingas jo laikymo būdas: turiu omeny Anglijos patirtį, kai pateikiamos vienodos užduotys, bet laikantiems egzaminą B lygiu prie atskirų užduočių pridedamos rekomendacijos, kaip jas atlikti, leidžiama naudoti daugiau papildomų priemonių.

Antras žingsnis – mokytojo padėjėjai (jais gali dirbti ne tik atitinkamą išsilavinimą turintys asmenys, bet ir vyresnieji mokiniai, pavyzdžiui, Vokietijoje tokiems padėjėjams net mokama) arba bent minimaliai kompiuterizuotos klasės.

Tai, kaip minėjau, minimali dviejų žingsnių programa. Tačiau, kol ji neįgyvendinta, individualizavimas ir diferencijavimas, kaip privalomi pamokos principai, turėtų būti išbraukti iš kiekvienam mokytojui keliamų reikalavimų. Kol tai nebus padaryta, pedagogai turbūt ir toliau išgyvens nelemtąją frustraciją: nervinsis, individualizuos ir diferencijuos retkarčiais, bet visuomet – kai pamokoje lankysis vertintojai. Vadinas, veidmainiaus, nors tai ir žemina mokytojų autoritetą mokinių akyse bei kenkia jų savigarbai. Tie mokytojai, kurie diferencijuos, o gal net individualizuos darbą ir užduotis kasdien, baigs kaip nuvaryti arkliai. Koks tokių arklių galas – niekam ne paslaptis. Bet tai turbūt ne problema, – juk mokytojų Lietuvoje per daug.

Irma VIDEIKAITĖ

Išmokime jaustis gerai

„Sveikata ne viskas, bet be sveikatos nėra nieko“, – teigė antikos filosofas Sokratas. Manau, jis buvo tešus. Sušlubuoja sveikata – ir niekas šiame pasaulyje tampa nebemiela: nei puikūs mokinių rašiniai, nei įdomios knygos prieš miegą, nei kelionė į Paryžių ar užburiantis koncertas. Net rytinė kava su grietine tampa be skonio ir kvapo, o neretai ir jos pačios medikai pataria atsisakyti. Tai kaip išsaugoti brangiausią žmogaus turtą – sveikatą?

Į šį klausimą bandė atsakyti Radviliškio rajono pedagogai, Radviliškio Lizdeikos gimnazijoje susirinkę į respublikinę konferenciją „Sveikas mokytojas – sėkmingo ugdymo garantas“. Po sėkmingos pirmosios konferencijos pernai šiemet buvo susitelkta pokalbiui apie pedagogų psichologinę gerovę, patiriamą stresą mokykloje, jo įveikimo būdus ir laimingo XXI a. žmogaus formulės atradimą.

Naudokimės holotropine terapija

Išlikti, kai aplinkui įsigali naujos dvasinės ydos, tokios kaip dvasinis daltonizmas, santykių biurokratija bei meilės buhalterija, konferencijos dalyviams linkėjo Rasa Dagienė, Radviliškio Lizdeikos gimnazijos direktoriaus pavaduotoja ugdymui, biologijos ir psichologijos mokytoja. Ji pristatė naują sutrikusios žmogaus sielos gydymo metodą – holotropinę terapiją, t. y. išsikalbėjimą prie kavos puodelio, pabandė atsakyti į klausimą, kodėl sustreikuoja didelė ir mylinti žmogaus širdis. Viena iš priežasčių yra stresas, kurį patiria didžioji dalis mokytojų, todėl svarbu atpažinti streso sukeltus simptomus: fizinius (širdies plakimas, galvos skausmas ir t. t.), psichinius (irzlumas, dirglumas ir t. t.) ir elgesio (nekantrumas ir t. t.). Vis skubame ir dažnai pamirštame apie asmeninio gyvenimo balanso sudedamąsias dalis: dvasinę, bendravimą, laisvalaikį, profesinę veiklą, fizinę būklę, finansinę būklę. Visa tai turi derėti, tik tada žmogus jausis saugus ir laimingas.

Pranešėja supažindino su 2012 m. spaudoje skelbtomis tyrimo išvadomis: net 27 proc. pedagogų teigia, kad yra žeminami darbe; 5,4 proc. patiria grasinimų, o 7,1 proc. ujamą, 3,2 proc. priekabiavimą. Taigi, kai trečdalis pedagogų mokyklose patiria psichologinį smurtą, o tik 30 proc. apklaustųjų nurodo, kad jų sveikata yra puiki, 25 proc. nuolat geria receptinius vaistus, o net 46,9 proc. pedagogų teigia, kad jiems nepakanka savaitgalio atsigauti nuo mokyklinio streso, vyriausybėms institucijoms ir organizacijoms būtina skubiai imtis veiksmų formuojant ir įgyvendinant pedagogų sveikatos politikos klausimus.

Būkime ne užimti, o produktyvūs

Tomas Juknevičius, ryšių su visuomene specialistas, pranešime „Personalo vadyba – tironų paslaptys, arba kaip jaustis laimingam XXI amžiaus pradžioje“ kalbėjo apie tai, kad šiuolaikinis žmogus, jausdamas laiko badą, renkasi jam patogią egzistencijos formą, kuri dažniausiai būna pavojingiausia jo sielai. Kiekvieno žmogaus darbo tikslas turėtų būti darymas tai, kas miela jo širdžiai. Deja, net 99 proc. mūsų visuomenės narių tiki, kad nesugebės pasiekti didžiųjų dalykų, todėl siekia vidutiniškų. Pagalvokime, kas

yra lengviau: gauti vieną tobulą dešimtuką ar penkis aštuntukus. Kaip pavyzdį pranešėjas priminė Steve'o Jobso gyvenimo ir veiklos faktus, interpretavo jo mintis: „Mano tikslas nėra tapti turtingiausiu žmogumi kapinėse“ (S.Jobs). Svarbu yra daryti tai, ko nenori daryti kiti, dar svarbiau – tai padaryti gerai. Būkime ne užimti, o produktyvūs, prisiminkime, kad ne ilgalaikis stažas, o darbo rezultatas yra vertybė.

Pranešėjas rekomendavo saugotis žmonių, turinčių Kasandros sindromą: negatyvių, amžinai nepatenkintų, paskalų nešiotų ir pesimistų, kvietė nepamiršti apie „mažąją pensiją“ – pabėgimą iš namų kartą per ketvirtį. Laisvalaikis turėtų tapti prioritetu, nes tik pailsėjęs žmogus „pasiūlys viltį ateityje“. Deja, mus užvaldė sintetiniai ryšiai (Facebook ir kitos svetainės – energijos siurbėjos), nebelieka laiko bendrauti su plačiai mėstančiais žmonėmis. Pranešimą T.Juknevičius baigė mintimi: „Nemindyk kitiems kojų, kopdamas į viršūnę, nes tuos pačius žmones sutiksi, kai teks leisti žemyn.“

Stresas – jei jo nedaug – gėris

Aidas Perminas, Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) docentas, biomedicinos mokslų daktaras, pradėdamas pranešimą „Paprasti streso valdymo būdai“ kreipėsi į klausytojus klausdamas, ar jaus-

ti įtampą yra blogai. Atsakymas – ne, nes tai įprastinė organizmo reakcija. Stresas, pasirodo, yra gėris, jį patirdamas organizmas greitai ir gana sėkmingai prisitaiko prie pokyčių, mobilizuojasi gintis, tampa atsparnesnis ligoms, žmogus tuo metu jaučiasi darbingesnis. Tačiau, kai streso pasidaro per daug, žmogus nuo jo gali susirgti, netgi mirti, todėl būtina išmokti stresą valdyti. Žmogus turi išsikelti klausimą, ką jis gali padaryti norėdamas sumažinti blogojo streso pasekmes. Visų pirma, reikėtų vengti stresinių situacijų, patartina išmokti mėgautis susidariusia situacija ar padaryti pauzę prieš reaguojant, mokyti nukreipti dėmesį kitur, stabdyti neigiamas mintis, skirti sau paskatinimus ir, aišku, atsipalaiduoti. Svarbu nepamiršti pagrindinio dalyko – kad žmogus pats yra atsakingas už savo sveikatą. Surašykime savo pačias juodžiausias, blogiausias mintis į popieriaus lapą, tada padarykime iš to lapo popierinį lėktuvėlį ir, pravėrę langą, paleiskime jį tolyn. Tegul kartu su juo išskrenda visi negatyvai ir nemalonumai.

Apibendrinamas savo pranešimą A.Perminas pakvietė konferencijos dalyvius atlikti keletą atsipalaidavimo pratimų ir užsimerkus paklausti relaksacinės muzikos garsų.

Švarios mintys gimdo švarias emocijas

Loreta Gustaitienė, VDU docentė, socialinių mokslų daktarė, pranešime „Pedagogų psichologinė gerovė – realybė ar siekiamybė?“ priminė, kad beveik prieš 2000 metų antikos mąstytojas Ciceronas rašė apie gerą gyvenimą, charakterio ir proto jėgą, kuri ateina su amžiumi, pabrėždamas sveiko režimo svarbą, norint išvengti senėjimo procesų. Pranešėja supažindino su žmogaus psichologinės gerovės dimensijos dėmenimis: savęs priėmimas (teigiamas požiūris į save); pozityvūs santykiai su kitais (šilti santykiai su aplinkiniais); autonomiškumas (ryžtingumas, savarankiškumas); aplinkos valdymas (aplinkos kontrolė); gyvenimo tikslas (turi tikslą, jo siekia); asme-

ninis gyvenimas (pastovus tobulėjimas, vystymasis).

Pranešėja palygino Kauno ir Panevėžio miestuose atliktų pedagogų psichologinių gerovės tyrimų duomenis, pateikė Lietuvos ir Lenkijos psichologinės gerovės ir pasitenkinimo darbu analizės duomenis.

Konferenciją pabaigė asmenybės ugdymo trenerė Sniegė Naku. Jos pranešimas „Traukos dėsnis. Sėkmės etika. Menas būti“ priminė mums apie tai, kad kiekvienas privalome turėti aukštesnį tikslą gyvenime: jei jo nebus, mūsų nedžiugins niekas – nei pinigai, nei kelionės, nei pažintys. Siekime amžinųjų gyvenimo tikslų, kurie padaro mūsų gyvenimą prasmingą, mokėkime atskirti vyro ir moters tikslus, nesumaišykime jų, nes moteris yra šeimos židinio saugotoja ir gyvybės bei meilės nešėja, o vyras – medžiotojas, parnešantis į namus ne tik ugnį, bet ir medžioklės laimikį. Prisiminkime senovės vudu, indėnų, šumerų filosofiją, kurioje slypi visa visatos išmintis. Nustumkime blogąsias mintis į šoną ir galvokime tik apie pozityvius dalykus, – juk pritraukiame tai, apie ką galvojame. Švarios mintys gimdo švarias emocijas ir pritraukia sėkmę.

Daugiausia pasiekia nenuoramos, todėl judėkime ir skatinkime kitus judėti į priekį.

***

Taigi, gyvename skubančioje, bet vis tiek nespėjančioje visuomenėje. Dažnai prisidengiame kaukėmis nenorėdami atskleisti savo esybės kitiems. Taip užsidengiame ne tik nuo kitų, bet ir nuo tikrojo savęs. Deja, dažnai pamirštame būti savimi: mylinčiu, tikinčiu ir laukiančiu. Pamirštame pasveikinti dieną, padėkoti mylimam žmogui, paskambinti mamai ar paprasčiausiai nusišypsoti.

Suvokiame, kad jokios konferencijos nepadės žmogui pasikeisti, jei jis pats to nenorės. Tačiau ryte gerdami kavą su grietine pasakykime sau: aš svarbiausias, todėl turiu pasirūpinti savimi. Todėl turiu būti sveikas.

Laima VERBICKIENĖ,
Radviliškio Lizdeikos gimnazija

Viktorina „Profesijų pasaulyje“

Panevėžio r. Raguvos gimnazijos bendruomenė dalyvavo profesiniam orientavimui skirtame socializacijos projekte „Žvelgiu į ateitį“. Vienas iš projekto renginių buvo viktorina „Profesijų pasaulyje“. „Šią viktoriną sukūriau pati ir mokiniams ji labai patiko. Manau, kad ja pasinaudoti galėtų ir kiti šalies mokyklų mokytojai“, – rašo „Dialogui“ papildomojo ugdymo organizatorė Vitalija BLEBAITĖ.

1. Išvardinkite kuo daugiau profesijų iš D raidės.

2. Kas yra paramedikas? (Teisingas atsakymas pabrauktas)

- a) Ikistacionarinės pagalbos teikimo specialistas
b) Šundaktaris
c) Ekstrasensas

3. Kurie iš šių reikalavimų keliami ugniagesiams? (Teisingi visi pateikti reikalavimai)

- a) Būti Lietuvos piliečiu ir mokėti lietuvių kalbą.
b) Turėti ne žemesnį kaip vidurinį išsilavinimą.
c) Būti nepriekaištingos reputacijos, sukačiusiam 18 m.
d) Būti tokios sveikatos būklės ir tokio bendro fizinio pasirengimo, kuris leistų eiti pareigas vidaus tarnyboje.
e) Turėti vairuotojo pažymėjimą, leidžiantį vairuoti B ir C kategorijų automobilius.
f) Intelektiniai, fiziniai, praktiniai gebėjimai, moralinis-psichologinis tinkamumas eiti pareigas.

4. Suraskite 10-ies profesijų pavadinimus.

K	A	L	V	I	S	S	A	D	I	G
E	B	C	E	I	K	O	K	I	S	E
P	J	Ū	R	E	I	V	I	S	T	P
Ė	A	K	T	O	R	Ė	R	A	A	L
J	V	U	Ė	G	O	I	P	Z	L	I
A	E	N	J	A	A	J	Ė	R	I	V
S	M	A	A	E	T	V	J	D	U	M
T	E	I	S	Ė	J	A	A	Ė	S	Š

Teisingi atsakymai: stalius, virėja, gidas, jūreivis, vertėjas, kalvis, kirpėja, kepėjas, teisėja, aktorė.

5. Raskite giminiškas profesijas šioms specialybėms: teisė, transporto paslaugos, saugos paslaugos. Atsakymus surašykite į lentelę.

Teisingi atsakymai

Teisė	Transporto paslaugos	Saugos paslaugos
Advokatas	Bocmanas	Gelbėtojas
Teisėjas	Laivų dispečeris	Ugniagesys
Juriskonsultas	Laivavedys	Kelių policininkas
Tardytojas	Traukinio mašinintas	Naras
Prokuroras	Skrydžių vadovas	Priešgaisrinės saugos specialistas
Antstolis	Laivo kapitonas	
Teisininkas	Sunkvežimio vairuotojas	
Notaras		

6. Raskite 5 geriausiai JAV apmokamas profesijas.

- a) Vyreriausieji programuotojai
b) Finansų analitikai
c) Farmacininkai
d) Rinkodaros vadovai
e) Kompiuterinių sistemų, programų administratoriai
f) Fizikai
g) Gydytojai
h) Kompanijų teisininkai
i) Vadovaujantys inžinieriai
j) Finansų direktoriai

Teisingi atsakymai (skliausteliuose pateikti vidutiniai metiniai atlyginimai JAV doleriais):

1. Gydytojai (147 405)
2. Finansų direktoriai (115 818)
3. Vadovaujantys inžinieriai (100 038)
4. Kompanijų teisininkai (93 250)
5. Fizikai (93 073)

7. Kokia specialybė yra mažiausiai pavojinga? (Teisingas atsakymas pabrauktas)

- a) Pilotas bandytojas
b) Ugniagesys
c) Kosmonautas
d) Vairuotojas
e) Išminuotojas
f) Naftos platformos specialistas
g) Krabų žvejys

P. S. Visi mokiniai paprastai pasirenka atsakymą „Krabų žvejys“. Tada mokiniams pateikiu aprašymą: „Krabų žvejyba Aliaskoje yra vienas sunkiausių darbų pasaulyje. Atšiauriosis oro sąlygomis žvejai bando pagauti kuo daugiau karališkųjų krabų. Ilgas ir sunkias darbo valandas jiems padeda ištvirti pinigų troškimas. Įgula ir savininkai po sėkmingos (ir nelabai) žvejybos dalijasi pelną, kuris gali siekti iki kelių dešimčių tūkst. litų per mėnesį. Ar toks uždarbis vertas rizikos? Krabų žvejai mano, kad taip, tad darbingomis dienomis nepailsdami laivo denyje išbūna po 20 valandų.“

8. Kokios asmeninės savybės būtinos padavėjui-barmenui? (Teisingi visi atsakymai, išskyrus „Greita kalba“)

- a) Atsakingumas
b) Greita reakcija
c) Ištvėrmė
d) Vikrumas
e) Greita kalba
f) Tvarkingumas
g) Gera judesių koordinacija
h) Maloni išvaizda

9. Iššifruokite aukštųjų mokyklų pavadinimus:

- VGTU (Vilniaus Gedimino technikos universitetas)
- KTU (Kauno technologijos universitetas)
- VDU (Vytauto Didžiojo universitetas)
- LKKA (Lietuvos kūno kultūros akademija)
- KU (Klaipėdos universitetas)
- ASU (Aleksandro Stulginskio universitetas)
- KKS (Kauno kunigų seminarija).

10. Taškelių vietoje įrašykite profesiją pagal knygų pavadinimus:

- Brėmeno ...
- ... Aiskauda
- Katinas ...
- Kupriukas ...
- ... Baltrukas
- Džimas Saga ir ... Lukas
- Piemenaitė ir ...
- Sniego ...
- Šeši Jonai – šeši ...
- Trys ...

Teisingi atsakymai:

- Brėmeno muzikantai
- Doktoras Aiskauda
- Katinas žvejys
- Kupriukas muzikantas
- Jūreivis Baltrukas
- Džimas Saga ir mašinistas Lukas
- Piemenaitė ir kaminkrėtys
- Sniego laiškanėšys
- Šeši Jonai – šeši kapitonai
- Trys medkirčiai

11. Kaip vadinasi profesija, kurios atstovai tyrinėja negyvuose kūnuose gyvenančius vabzdžius? Šių specialistų žinios dažnai panaudojamos tiriant žmonių nužudymus, kitokius kriminalinius nusikaltimus. (Teisingas atsakymas pabrauktas)

- a) Medicinos entomologas
b) Medicinos ekspertas
c) Medicinos andrologas

P. S. Galima mokiniams papasakoti anekdotą.

Skrydžių valdymo centras klausia piloto:
– Kas leidžiasi?
Pilotas nusprendžia pajuokauti ir sako:
– Spėk, kas?
Skrydžių valdymo centras užgesina visas nusileidimo tako šviesas ir sako:
– Spėk, kur?

Smagūs mainai

Vilniaus Senvagės gimnazijos ir Vilniaus licėjaus mokiniai nė neįtarė, kokią kalėdinę staigmeną jiems suruošė jų matematikos ir informatikos mokytojai. Mokytojų galvose kilusią idėją parėmė ir abiejų mokyklų direktoriai. Tiesiog vieną dieną mokytojai susikeitė mokyklomis ir vedė netradicinę pamoką.

Tiek licėjininkai, tiek gimnazistai, kaip paaikškėjo aptariant mainų pamokas, buvo maloniai nustebinti, atidžiai klausė ir stropiai vykdė naujųjų mokytojų nurodymus. Gimnazijos mokiniai sužinojo įvairių matematinių įdomybių, licėjininkai smagiai leido pamoką rungtyniaudami matematinėse varžytuvėse. Manome, kad renginyje vaikai atskleidė matematikos grožį bei įsitikino, jog matematika ne tik sudėtingas, bet ir įdomus mokslas.

Šie mainai suteikė galimybę nors trumpam susipažinti, pajusti kitos mokyklos atmosferą, stebėti mokinių darbą, jų nuotaikas, požiūrį į mokymąsi. Senvagės gimnazijos mokytojai džiaugiasi licėjaus iniciatyva bendrauti ir bendradarbiauti, o Vilniaus licėjaus mokytojai didžiuojasi, kad kaimynystėje dirbantys matematikai ir informatikai labai pagarbiai ir su meile kalba apie savo mokinius.

Vilniaus Senvagės gimnazijos ir Vilniaus licėjaus matematikos ir informacinių technologijų mokytojai

■ Vilniaus Senvagės gimnazijos ir licėjaus mokiniai nė neįtarė, kokią staigmeną jiems vieną dieną suruošė jų matematikos ir informatikos mokytojai...

Darbas, akademinės žinios ir kūryba

Daiva BALČĖNIENĖ,

Elektrėnų „Ąžuolyno“ pagrindinės mokyklos lietuvių kalbos mokytoja

Vien racionalaus žinojimo – negana

Paimkim arklą, knygą, lyrą ir eikim Lietuvos keliu... – genialusis Maironis prieš gerą šimtmetį, nė pats, matyt, apie tai negalvodamas, suformulavo beveik tobulą Lietuvos švietimo koncepciją – darbas, akademinės žinios ir kūryba.

Apie darbštumo ir akademinį žinių ugdymo metodikas diskutuojame, dalinamės patirtimis dažniausiai, nes ir apie ugdymo proceso kokybę šalies bendruomenė linkusi spręsti pagal mokinių egzaminų rezultatus. Nesiginčysiu, nes ir aš manau, kad akademinės žinios yra visa ko pagrindas. Tačiau ne tik nuo jų priklauso žmogaus gyvenimo kokybė. Vien racionaliu žinojimu besivadovaudami tampame niūresni, piktesni, dažniau pirmenybę suteikiame materialinėms vertybėms – tai vargu ar padaro mus laimingus.

Mūsų mokykloje daug dėmesio skiriama mokinių kūrybiškumo ugdymui. Manau, kad kūrybinio proceso metu vaikai mokosi bendrauti, dalintis, kartais atranda netikėtų, anksčiau nesuvoktų savo asmenybės bruožų, padedančių suvokti, kas jiems iš tiesų svarbu, patinka. O susipažinę su savo tautos kultūros ir meno raida, tampa pilietiškesni.

Daug naujo į mokyklą atėjo kartu su Lietuvos meno kūrėjų asociacijos vykdomu projektu AKIM (*Aukštosios kultūros impulsai mokykloms*). Norėčiau pasidalinti kai kuriomis išvalgomis. Esame pagrindinė mokykla, tad dauguma projekte dalyvaujančių moksleivių – aštuntokai, kurie dar tik formuojasi kaip savarankiškos asmenybės. Kiekviena nauja patirtis jiems yra svarbi.

Sagos žanras ir tautodaile

Pirmajai AKIM projekto pamokai – susitikimui su vertėju Vidu Morkūnu – mokiniai ruošėsi netikėtai stropiai. Visi kartu skaitėme A.Sapkovskio sagą „Raganius“, aptarėme sagos žanrą, galimus kontekstus, apie kuriuos iki susitikimo su vertėju kai kurie vaikai nebuvo girdėję. Susipažino mokiniai ir su vertėjo profesija.

Antrąją projekto AKIM pamoką mokiniams vedė tautodailininkas Valentinas Jazerskas. Šioje pamokoje mokiniai susipažino su lietuviškais tautiniais suvenyrais. V.Jazerskas mokiniams papasakojo ir konkrečiais pavyzdžiais iliustravo, kaip išlaisvinus vaizduotę iš pirmo žvilgsnio tik buityje naudotinas daiktas (tarkim, verpstė, rankšluostinė) gali tapti Lietuvą reprezentuojančiu suvenyru.

Susitikimas su tautodailininku mokiniams priminė ir kitas mokykloje jau vykusias netradicines pamokas, kuriose dalyvavo Elektrėnų krašto tautodailininkė medžio drožėja Vanda Umbrasienė, ne tik pasakojusi, demonstravusi savo drožinius, bet ir praktiškai vaikams rodžiusi, kaip iš ąžuolo plauškos pamažu gimsta rūpintojėliai, deivės ir dievukai, pasakų personažai. Na, ir, žinoma, netradicinės kūrybinės edukacinės pamokėlės mokyklos teritorijoje esančiame Literatūros ir meno muziejuje, kuriame galima pasimokyti juostas austi, vilną velti, prisiliesti prie subtilių Ipolito Užkurnio skulptūrų.

Kiek grožio ir lakios žmogaus vaiz-

duotės pavyzdžių pastarosiose pamokose! Svarbiausia vaikai mokosi ne tik kurti, bet ir pamatyti grožį, domėtis autoriais, drožinių siužetais, tapatinti juos su savo šeimos, savo tautos istorija ir tradicijomis – mokosi gerbti ir vertinti tai, ką vadiname tautos kultūros paveldu, mokosi būti pilietiški.

Garsų pasaulis, aktorystė ir prasmės „tarp eilučių“

Tikromis kūrybinėmis dirbtuvėmis galima vadinti kompozitorės Nailios Galiamovos pamoką. Per trumpą akademinę valandą kompozitorė atskleidė mokiniams subtilaus garsų pasaulio žavesį. Muzika gali tapti ištartas žodis, jei jį tarsime ypatingų jausmų paskatinti, muzika gali tapti „realiausi“ garsai – šnaresiai, bildesiai, šnabždesiai, jei juos atliksime tam tikru ritmu... Tereikia išlaisvinti vaizduotę, užmiršti žodį „nesąmonė“ visiems laikams, nes, pasak kompozitorės, tai, kas kartais iš pirmo žvilgsnio atrodo nesąmonė, ilgainiui pelno pasaulinę šlovę.

Vaikai pasiskirstę grupelėmis kūrė siužetinius garsų etiudus – ir jų bandymai buvo įdomūs. Tad kūrybos procesas padeda atsiverti mokiniui. O ir akademinės žinios nelieka užmirštos – buvo susipažinta su naujais muzikos terminais, pasaulinę šlovę pelniusiais muzikais.

Pamoką-spektaklį surengė teatro meno kūrėjai aktorai Jonas Ramutis Rimeikis, Algimantas Butvilas ir Vaiva Mainelytė. Pamokoje mokiniai prisiminė lietuvių literinės novelės kūrėjo J.Biliūno asmenybę, kai kuriuos rašytojo biografijos epizodus ir, žinoma, kūrybą.

Mokiniai pajuto, kokias – žodžiais neišsakomas – emocijas gali sukelti aktoriaus judesys, žvilgsnis, netikėtai tyliai ištartas žodis. Apibendrinami pamoką vaikai diskutavo, bandė atsakyti į aktorių klausimus: tai buvo nauja patirtis – pamatyti tai, ką pats autorius galbūt tyčia paliko „tarp eilučių“. Be to, moksleiviai susipažino su dekoracijos, simbolinės detalės, kurios suteikia tekstui papildomų atspalvių, svarba.

Poezijos skaitymai netradicinėse erdvėse

Netradicines pamokas netradicinėse erdvėse organizuojame ir patys. Paminėsiu tik dvi paskutines, vykusias mūsų mokykloje gruodį.

Pirmoji – netradiciniai poezijos skaitymai Vilniuje, Arbatos klube, kartu su Gediminu Storpirščiu. Tai pamoka, kuri moko labai daugelio dalykų: elgesio kultūros, šalies tradicijų pažinimo, atidaus teksto skaitymo, klausymo ir suvokimo. G.Storpirštis – ne tik aktorius, bardas, bet ir puikus pedagogas. Jau antrą kartą organizavome mokiniams, aštuntokams, tokią poezijos skaitymų pamoką. Pirmą kartą skaitėme Vytauto V.Landsbergio eilėraščius iš rinkinio „Persikūnijimai“. Tąsyk pamoka buvo turtinga diskusijų – aštuntokai, G.Storpirščio padedami, puikiausiai suprato gana sudėtingą, daug istorijos žinių reikalaujantį poetinį kalbėjimą.

Antroji pamoka su Justino Marcinkevičiaus tekstais pasirodė daug sudėtingesnė. Ji atskleidė, kad šios kartos moksleiviams sunku suprasti sovietmečio laikotarpio tekstus dėl elementaraus to meto gyvenimo būdo nesuvokimo. Tačiau pamoka buvo tikslinga ir labai reikalinga, nes per Just.Marcinkevičiaus kūrybą, per bandymą ją išsiaiškinti, suprasti mokiniai įgavo ir naujų žinių, ir sugebėjo patys įsivertinti. Daug kam tas įsivertinimas tapo paskata domėtis, ieškoti.

Tradicija mūsų mokykloje jau tampa ir

Adventinės popietės. Prie bendros ugnelės susirenka mokiniai, jų tėveliai ir mokytojai. Visi skaitome eiles – ir poetų, ir savo kurtas, grojame, dainuojame ramias dainas. Advento skaitymuose visada turime įdomių svečių. Pastaruosius dvejus metus susipažinome su Rūgaveide – ji mums daug dainavo, pasakojo apie pagoniškos Lietuvos tradicijas. Pernai multiinstrumentalistas Saulius Petreikis ne tik grojo mums dar nematytais instrumentais, bet ir linkmino mus smagiai. Na o pernai apie tikrus advento papročius mums pasakojo ir advento dainas dainuoti mus mokė etnologė, folkloristė Veronika Povilionienė.

***

Baigdama grįžtu prie Maironio – ... *ir eikim Lietuvos keliu*. Tik kūrybiškai mokydami, tinkamai pasirinkdami, rodydami savo mokiniams tai, kas mūsų tautos yra geriausia, vertingiausia, tikra, pratindami bendrauti su tikromis asmenybėmis, skaityti geras knygas, klausytis tikros muzikos, galime tikėtis, kad įvairiausiais būdais ir priemonėmis įgytas akademines žinias mūsų mokiniai panaudos tinkamai, kad ilgainiui neišsivaikščios po pasaulį, o kūrybiškai ir teisingai kurs savo šalį.

PROJEKTAI. „Aukštosios kultūros impulsai mokykloms“

Susitikimai, griauinantys stereotipus

Kai žmonės pažįstame tik per televiziją, internetą, asmeninis kontaktas daro didelį įspūdį. Tai patyrėme mokykloje sulaukę aktorės Nijolės Mirončikaitės. Viešnia kalbėjo apie meninio ir raiškiejo skaitymo skirtumą, akcentavo pasirinkto teksto svarbą, konkrečiais pavyzdžiais įrodė, kaip skaitomo teksto intonacija priklauso nuo adresato. Atsakydama į mokinių klausimus apie kūrybą, aktorė apgailestavo, kad mažai kas žino ją, kaip charakterinių vaidmenų kūrėją ir režisierę, o labiausiai atpažįsta kaip Anelę iš serialo „Naisių vasara“ todėl, kad televizija turi didelę galią.

Ketvirtokai dalyvavo pamokoje „Metų laikai muzikoje“ su menininkais – smuikininku Aidu Strimaičiu ir pianiste Egle Strimaitiene. Patraukliu „Metų laikų“ temos būdu mokiniai supažindinti su muzikos istorija nuo baroko iki XX a. Grota gyvai, demonstruota audio- ir videomedžiaga leido mokiniams diskutuoti ir aptarti vieno ar kito kompozitoriaus kūrybos panašumus ar skirtumus.

Kūrybines dirbtuves vedęs fotomenininkas Artūras Šeštoka supažindino mokinius su *pinhole* fotografijos technika, parodė alternatyvų metodą skaitmeninei fotografijai, praplėtė aplinkos suvokimo ribas fotografuojant. Pasakojo apie fotografiją kaip meno šaką, plėtė kultūrinį akiratį ir skatino įsitraukti į kūrybinį procesą.

Tokie susitikimai sugriauja kai kuriuos stereotipus apie menininkus. O gal kuriam nors jaunuoliui toks susitikimas su menininku taps lemtingas ir jis pasirinks vieną ar kitą kūrybinę profesiją.

Danutė RAMANAUSKIENĖ,

Kelmės „Aukuro“ vidurinės mokyklos lietuvių kalbos mokytoja

Kaip piešti kartu?

Prasidėjus žiemos atostogoms, kai mokykloje nutyla mokinių šurmuly, mokyklų pedagogai paprastai renka- si į įvairius susirinkimus pasikalbėti rūpimais klausimais. Vienas Molėtų r. Giedraičių Antano Jaroševičiaus viduri- nės mokyklos mokytojų susibūrimas nepriminė tradici- nių mokytojų pasitarimų.

Įkvėpta mokykloje vykstančio projekto, grupelė peda- gogų pakvietė kolegas į dailės pamoką. Pirmiausia susi- pažinome su įžymiausių XX a. dailininkų modernistų gy- venimu ir kūryba. Vėliau visi norintys pristatė namų dar- bą – mėgstamiausią savo paveikslą. Susitikimo dalyvius žavėjo ne tik ekrane nušvitę vaizdai, bet ir šiltos kiekvieną paveikslą lydėjusios asmeninės istorijos, ne vieną sugrąži- nusios į vaikystę, mokyklinius metus.

Nors pradinių klasių mokiniai jau ne vienus metus dalyvauja vizualinio mąstymo strategijų užsiėmimuose, daugeliui dalykų mokytojų tai buvo naujovė. Todėl buvo smalsu ją ir patiems išbandyti. Tokią galimybę kolegoms suteikė pradinių klasių mokytoja Jolanta. Pasirinkę vieną

paveikslą ir susipažinę su taisyklėmis, bandėme atsakyti į klausimą „Kas čia vyksta?“ Stebėjomės, kad, žiūrėdami į tą patį vaizdą, visi matome skirtingus dalykus, atrasdavo- me ir naujų detalių. Supratome, kad vizualinio mąstymo strategija – puiki priemonė ne tik analizuoti meno kūri- nį, bet ir lavinti kalbą, argumentuoti savo nuomonę, mo- kytis bendrauti.

Susitikimą vainikavo praktinė meninė veikla. Pasi- rinkę vieną iš siūlomų paveikslų, pasirinkta technika pie- šėme T.Makovski, G.Moralis ir S.Lukiano darbų kopijas. Niekas neprieštaravo, kai jie papildė mokykloje ekspo- nuojamų mokinių darbų parodą.

Šis užsiėmimas ne tik paskatino pamąstyti apie meno kūrinį panaudojimo ugdyme galimybes, bet ir tapo pui- kia priemone maloniai pabendrauti, pasidžiaugti nekas- dienišku buvimu kartu.

Nina KRAVČENKO,

*Molėtų r. Giedraičių Antano Jaroševičiaus
vidurinės mokyklos specialioji pedagogė*

■ Giedraičių A.Jaroševičiaus vidurinės mokyklos pedagogės džiaugiasi turėjusios progą susipažinti su vizualinio mąstymo strategija.

Bendromis jėgomis puoselėja tarpusavio supratimą

Švenčionių Zigmo Žemaičio gimnazija jau antrus metus dalyvauja projekte „T-klasė“. Juo siekiama sutelkti visus mo- kyklos bendruomenės gyvenimo dalyvius – mokytojus, mo- kinius bei jų tėvus ir per įvairias veiklas didinti jų tarpusa- vio supratimą, – praneša „Dialogui“ lietuvių kalbos mokyto- ja **Žydrė Garlienė**. Pasak informacijos autorės, gimnazijoje vyksta daug renginių, kuriuose dalyvauja visi bendruomenės nariai. Štai mamų vedamose pamokose moksleiviai mokėsi šokti (choreografijos pamoka „Linijiniai šokiai“), iškepė šven- tinį tortą, gamino adventinius sumuštinus, susipažino su se- noviniais lietuvių amatais, išmoko rišti senovines lietuviškas juostas Švenčionių Nalšios muziejuje. Berniukams ypač pati- ko klausytis moksleivės tėčio, kuris per klasės valandėlę papa- sakojo apie savo darbą „Geležinio Vilko“ brigados pėstininkų padalinyje. Labai naudingos, pasak mokytojos Ž.Garlienės, mokiniams ekskursijos į tėvų darbovietes: Švenčionių rajo- no ligoninės akių ligų kabinete septintokai buvo supažindini- ti su aparatu, atliekama diagnostika, dažniausiai pasitaikan- čiomis akių ligomis, jiems buvo patikrintas regėjimas; Šven- čionių viešosios bibliotekos Vaikų literatūros skyriuje šeštokai supažindinti su bibliotekos darbo specifi- ka, skaitomiausiomis vaikų knygelėmis; Priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos darbuo- tojai pademonstravo mokiniams gaisrų gesinimo techniką, pasakojo apie šios profesijos ypatumus.

Mokytojai, mokiniai ir jų tėveliai bendrai dalyvauja ir kul- tūrinėje veikloje. Per advento vakaronę skambėjo įvairios tar- mės, naujai susikūrusi netradicinio folkloro grupė „Atga- ja“ (vadovė J.Vitkauskienė) sužavėjo senąja dainavimo tra- dicija, minė mįslės, o folkloro ansamblis „Aušrela“ (vadovas K.Pranskus) kvietė kartu dainuoti liaudies dainas, pasivaržy- ti pasakorių rungtynėse, ratelių eiti ir žaidimus žaisti pamokė „Aukštaitijos“ ansamblio šokėjai (vadovė J.Razmienė) ir t. t.

„Tikimės, kad įdomiai ir naudingai praleistas laikas paskatins tėvėlius dažniau praverti mokyklos duris. Ben- dravimas, buvimas kartu mažina atotrūkį ir susvetimėji- mą tarp gimnazijos bendruomenės narių. O šeima ir mo- kykla juk yra dvi svarbiausios vaiko ugdymo instituci- jos“, – rašo „Dialogui“ mokytoja Ž.Garlienė.

➤ MOKYKLOSE

„Tragiškai sunku būti lietuviu...“

Ugdymosi įstaigos paminėjo Laisvės gynėjų dieną.

● 1991-ųjų sausio 13-oji prisiminta **Šiaulių Vinco Kudirkos progimnazijoje**. Mokiniams perskaitytos poeto Just.Mar- cinkevičiaus mintys: „Aš didžiuojuosi, kad esu lietuvis. Ir čia pat noriu pridurti, kad būti lietuviu labai sunku. Tragiškai sunku būti lietuviu.“ Įdėmiai visi žiūrėjo filmą apie tragiškus įvykius sostinėje, klausėsi bendra- mokslų pasakojimų apie tą lemtingąją naktį žuvusiųosius prie Vilniaus televizijos bokšto, žvakelių liepsnele ir susikaupimu mokiniai pagerbė žuvusiųjų atminimą. „Negalėjome atsigerėti savo išdykėliais paaugliais, sėdin- čiais salėje, – tylūs, rimti, susikaupę, bandan- tys suvokti, kokia trapi žmogaus gyvybė, ab- solučioje tyloje klausantys draugo skaitomų minčių, E.Masytės atliekamos dainos „Lais- vė“, tapusios lyg ir Sausio 13-osios himnu, žodžių“, – dalijasi Rita Samoškienė.

● Laisvės gynėjų dieną paminėjo ir **Vilniaus Emilijos Pliaterytės progimna- zijos** bendruomenė. Pradinių klasių moky- toja Birutė Drigotienė „Dialogui“ pasakoja: „Visose pradinėse klasėse vyko pamokėlės

„Lietuvos Laisvės gynėjų diena“. Mokiniai piešė Lietuvos simboliką, rašė žuvusiųjų pavardes ir apipavidalino darbus, kūrė ra- šinius, kuriuose atsispindėjo jų sukauptos žinios, artimųjų atsiminimai. Svarbiu šios dienos akcentu tapo renginys „Jie paauko- jo savo širdis, kad nenustatytų plakti Lietu- vos širdis“. Pradinukai paruošė poezijos ir dainų kompoziciją.“ Progimnazijos rengi- nyje dalyvavusi LRT televizijos žurnalistė V.Motiejūnienė pasidalino prisiminimais, kaip tomis tragiškais dienomis buvo ruo- šiamos televizijos ir radijo laidos.

● Kadangi šiandienos moksleivių žinios apie 1991-ųjų sausio 13-ąją tik vadovėlinės, **Panevėžio r. Naujamiesčio vidurinėje** dvi vienuoliktokės visiems suprantamai pristatė to meto įvykius radijo laidoje. Joms talkino istorijos mokytojas Paulius Grinkas, – prane- ša pradinių klasių mokytoja Birutė Žigienė.

● „Atrodo, kad darželinukai maži to- kiems dideliems įvykiams suvokti, tačiau nenuvertinkime jų sugebėjimų. Vaizdinių

priemonių pagalba mažieji puikiai suvo- kia ir atsimena mūsų papasakotus daly- kus, kurie neleis ir ateityje pamiršti savo šalies istorijos“, – rašo „Dialogui“ **Panevė- žio lopšelio-darželio „Sigutė“** direktorė Berutė Laureckienė. Vadovė praneša, jog „Sigutės“ bendruomenė akciją „Atmintis gyva, nes liudija“ surengė jau trečią kartą.

● „Gimnazijos bibliotekoje matėme šviesos žiburėlius, kurie dar kartą mums priminė dramatiškas dienas, kai Lietuvos visuomenė, vienijama aukštesnių tikslų ir idėjų, apgynė savo nepriklausomybę. Gėrė- jomės bibliotekos vedėjos Vegos Tenikienės istorine-literatūrine kompozicija „Jie žuvo už laisvę“, spaudinių paroda, simbolinių švieselių ratu. Buvo rodomi filmai apie so- vietinės kariuomenės smurtą. Rusų kalbos mokytoja Lina Balaišienė vedė temines ne- tradicines pamokas...“ – Renatos Kisnierienės liudijimai iš **Vievio gimnazijos**.

● **Šiaulių Stasio Šalkauskio gimnazi- joje** renginių, skirtų Laisvės dienai paminė-

ti, ciklą vainikuos sausio 22 d. gimnazijo- je vyksiantis meninio skaitymo konkursas „Tarp dviejų aušrų“ ir sausio 23 d. literatū- rinių miniatiūrų parodos „Žmogaus gyve- nimas“ atidarymas, – informuoja „Dialogą“ gimnazijos Neformaliojo švietimo ir pagal- bos skyriaus vedėja Irena Kiltanavičienė.

● **Kupiškio r. Rudilių Jono Laužiko pagrindinėje mokykloje** Laisvės gynėjų diena paminėta ne tik uždegant žvakutes, bet ir tradiciniu bėgimu Maksvyčiai–Rudi- lių mokykla. Jame dalyvavo per 40 jaunųjų bėgikų. „Jauniausi dalyviai – priešmokyk- linukai bėgo, žinoma, tik nedidelę dalį dis- tancijos, bet štai vyresni moksleiviai didžia- vosi įveikę visą kelią, nepaisant tikrai žie- miško oro. Bėgimas jau tradicinis, jame da- lyvauja visi norintys mokiniai ir mokytojai. Smagu, kad jau antrus metus iš eilės distan- ciją kartu su mokyklos sportininkais įveikia ir matematikos mokytoja Aistė Petrulienė. Na, o po bėgimo – tradicinė arbata ir padė- kos raštai...“ – dalijasi mokyklos direktorius Algirdas Venckus.

Grafas Cagliostro: magas ar avantiūristas?

Kadaise garsas apie jį sklido po visą Europą. Šiandien net jo biografai užtikrintai tegali pasakyti viena – grafas Alessandro Cagliostro mirė inkvizicijos kalėjime 1795 metais. Beveik visi kiti išlikę jo keistokos biografijos duomenys – abejotini. Ir nepaprastų šio žmogaus sugebėjimų vertinimai įvairuoja: vieni jį vadina meistrišku apgaviku, kiti – viena iš didžiausių visų laikų okultinių figūrų.

Giuseppe Balsamo (toks, regis, buvo tikrasis grafo Cagliostro vardas) gimė 1743 m. Sicilijoje, Palermo mieste. Sykį kelionės po Italiją metu Balsamo šeimą aplankęs didysis Goethe parašė apie ją kaip apie vieninteliame kambaryje besiglaudžiančius vargšus...

Ant Šventosios kanceliarijos slenksčio

Moteris, sustojusi prie Šventosios kanceliarijos rūmų durų, atrodo, svyravo: ji žinojo – į šios „žinybos“ interesų sferą patekusių žmonių išgelbėti dažniausiai jau neįmanoma. Vis dėlto grafo Cagliostro žmona įėjo.

Grafas Cagliostro daugelį metų audrieno senojo žemyno valstybių gyventojų vaizduotę. Jis pasirodydavo tai Sankt Peterburge, tai Londone, tai Paryžiuje, tai Varšuvoje. Juo buvo žavimasi, jam pavydima nesuprantamos galios įveikti laiką. Sklido gandai, esą, būdamas prie didžiųjų Egipto piramidžių, jis išpėjęs pasaulio sukūrimo paslaptį, be to, kažkokiu būdu įveikęs laiko labirintus ir bendravęs su Aleksandru Makedoniečiu bei Pontijumi Pilotu. Jis mokėjęs pasigaminti aukso ir kiaušinio dydžio briliantų.

Tačiau Cagliostro žmona Seraphina, atrodo, žinojo kur kas daugiau. Ir štai, stovėdama prieš šventuosius tėvus, ji skundė žmogų, vadindama jį eretiku, magu, demonų iškviėtu, masonų ritualų organizatoriumi...

Ar ji suprato, kad taip pasmerkia vyrą mirčiai?

Pirmieji bandymai

Jaunystėje Giuseppe Balsamo norėjo tapti turtingas ir galingas. Kaip pasiekti valdžios ir šlovės? Darbu? O ne! Yra kitų būdų.

Jaunuolis pradėjo nuo to, kad, pelnęs kažkokio juvelyro Marano pasitikėjimą, atskleidė jam savo „paslaptį“: esą jis žinąs kaimą, kuriame esančioje oloje paslėptos brangenybės. Kodėl gi jiems jų nepriglobus?

Juvelyras susidomėjo. Balsamo paaiškino, jog lobį galima pasiekti tik pasitelkus atitinkamą užkeikimą. Tačiau šis neturėjęs galios, jeigu Maranas neatsinešias su savim 60 uncijų aukso.

Juvelyras sutiko. Tačiau tuo metu, kai jis perdavinėjo auksą Balsamo, jį ėmė ir užpuolė... velnias! Atėmė auksą ir dingo. Pasak Seraphinos, tai buvęs persirengęs vienas iš jos vyro draugų.

Kai juvelyras kreipėsi į policiją, Balsamo jau ir pėdsakai buvo atausę.

Keistas jaunavedys

Giuseppe spruko į Romą. Čia, prie įėjimo į vieną bažnyčią, jis išvydo gražią merginą, kurią įsimylėjo. Netrukus buvo iškeltos vestuvės.

Tačiau kaip jaunavedys Giuseppe elgėsi gana keistai. Jis visokeriopai skatino savo žmonos koketavimą, vertė ją gana iššaukiančiai rengtis. Pagaliau supažindino su turtin gu senjoru gana konkrečiu tikslu... Pasak vyro, neištikimybė – ne nuodėmė, jeigu moterį valdo naudos siekis, o ne jausmai.

Nuo to laiko kiekvienąsyk, kai pora atsidurdavo sunkesnėje materialinėje padėty-

je, būdavo pasinaudojama Seraphinos grožiu. Beje, būsimasis grafas Cagliostro ir pats nepraleisdavo progos sužavėti kokią nors turtingą damą. Pavyzdžiui, praėjus kuriam laikui, baronienė d'Oberkirsch pasakys: „Jis pasižymėjo demoniška galia, paralyžiuojančia kito asmens valią.“

Na, ir kaip nepatikėsi, kad Balsamo-Cagliostro išmanė magiją ir okultizmą, alchemiją ir astrologiją, turėjo aiškiaregystės talentą? Beje, yra žinių, jog farmacijos jis mokėsi iš savo vaistinę turėjusio dėdės, okultizmo – iš Graikijos Rodo saloje gyvenusio „didžiojo išminčiaus“ Altotso, dar vėliau mokslų sėmėsi sicilietiška Koltazironės vienuolyne.

Didysis Koptas

1776 metais Giuseppe ir jo žmona – Londone. Būtent čia Giuseppe pasikeitė pavardę į Cagliostro ir įstojo į masonų ložę.

Jis atsisakė pigių triukų – pasirinko kur kas labiau atitinkančius laiko dvasią. Tarkim, paskelbė, jog viename knygyne jam pavykė aptikti senovinį manuskriptą, kuriame išdėstytos egiptiečių magijos ir masonų paslaptys. Tiesa tai ar ne – nesvarbu. Cagliostro ima naudotis „egiptietiškomis apeigomis“, kur kas senesnėmis už masonų, tikindamas, kad jos gali būti prieinamos tik išrinktiesiems.

Egiptiečių masonybės propaguotojai, pasak Cagliostro, buvę bibliiniai pranašai Elijas ir Enochas (pastarasis dar žinomas Didžiojo Kopto vardu). Pats grafas esą buvęs šio Kopto mokiniu, o pranašų mokiniai, kaip žinoma, nemiršta: jie nugyvena 20 gyvenimų ir galiausiai nukeliauja į dangų gyvi...

Ko siekė grafas Cagliostro, klajodamas po Europą, skaitydamas paskaitas apie egiptiečių apeigas bei demonstruodamas jas įvairių ložių masonams? Pasak vienos versijos, jis siekė sužadinti žmonių norą kovoti už laisvės, lygybės ir brolybės idealus. Remiantis kita, Cagliostro buvo vienas iš slapųjų masonų emisarų, siekusių vėl pasodinti į Europos valdovų sostus ankstyvaisiais viduramžiais nuo valdžios nušalintą Merovingų dinastiją, savo šaknimis susijusią su Jėzaus Kristaus gimine.

Pats Cagliostro tikino: Frankfurto požemiuose jam pavykė aptikti daugybės amžių senumo pergamentą, kuriame krauju parašytas jo paties vardas. Šiuo dokumentu, – aiškino Cagliostro, – Tamplierių ordinas įpareigojo grafą atkeršyti už ordino magistro, 1314-aisiais sudeginto ant laužo Prancūzijos karaliaus Pilypo Gražiojo įsakymu, mirtį ir sunaikinti absoliutinę monarchiją Prancūzijoje.

Pranašystė išsipildė

Ir štai grafas Cagliostro kardinolo Rohano kvietimu atvyksta į Paryžių. Jo pase įrašytos paslaptingos raidės: L.D.P. Ką jos reiškė? *Lilia destrue pedibus* – „Sutrypk prancūziškas lėlijas“. Bauginanti programa! Grafas vykdo ją papunkčiui.

liaus įsakymą įkalinti žmones be teismo ir tardymo, su-burs parlamentą ir, nepasitenkinęs ministro postu, taps pirmuoju tarp prancūzų. Cagliostro rašė apie Napoleoną.

Kelionė į Sankt Peterburgą

Į Sankt Peterburgą jis atvyko 1779 metais, tikėdamasis sužavėti imperatorienę Jekateriną ir užimti šiltą vietelę rūmuose. Bet, matyt, pervertino savo galimybes, – Rusijos valdovė nebuvo tokia jausminga kaip kiti magų liaupsinę diduomenės atstovai. Tačiau Jekaterina vis dėlto rekomendavo jį savo aplinkai, ir Cagliostro ėmė dirbti išsiųsęs. Pradėjo jis nuo magijos. Seansai vykdavo vieno artilerijos generolo namuose ir visiems darė stiprų įspūdį. Vėliau grafas „išvarė velnią“ iš vieno apsėstojo, po to ėmėsi gydyti visas įmanomas ligas.

Beje, iš pradžių jis iš ligonių neėmė jokių pinigų, net atvirkščiai – šelpė neturtinuosius. Tik kai šlovė apie jį pasklido itin plačiai, pradėjo už savo paslaugas imti didžiulius honorarus.

Apie tai rašė visi to meto laikraščiai

Savo gražuolę žmoną grafas suvedė su Jekaterinos favoritu kunigaikščiu Potiomkinu. Be to, pastarajam magas pasiūlė trisysyk padidinti jo turimas aukso atsargas. Potiomkinas sutiko – iš smalsumo ir iš simpatijos grafui. Po paslaptinių Cagliostro manipuliacijų kunigaikščio auksas buvo pasvertas ir atiduotas ekspertizei. Kad ir kaip būtų keista, jo ištis tapo trisysyk daugiau. Alchemija ar meistriška apgaulė? To dabar niekas nepasakys, bet tąsyk tyrinėtojai nerado prie ko prikibti. Cagliostro, suprantama, neliko be atlygio – trečdalį šio paslaptinio aukso pasiėmė sau už triusą.

Būtų grafas ir toliau sau sėkmingai darbavęsis Rusijoje, jeigu Jekaterina nebūtų susekusi, kad jos favoritas Potiomkinas labai jau domisi Cagliostro žmona. Būdamą ryžtinga moteris, imperatorienė greitai savo meilužį „pastatė į vietą“, o Cagliostro liepė kuo greičiau nešdintis iš šalies.

Mago mirtis

Kas atvedė Cagliostro žmoną pas inkvizicijos tarnus, nežinoma. Šiaip ar taip, 1789 metais Seraphina įkalbino vyrą nuvykti į Romą. Kai jiedu atvyko, ji nuėjo į Šventosios kanceliarijos būstinę... Užbėgdami į priekį pasakysime, kad jai vyro apskundimas jokios naudos neatnešė: savo gyvenimą ji užbaigė vienuolyne 1794 metais.

Na, o 48-erių Cagliostro buvo nuteistas kalėti iki gyvos galvos: taip Romos popiežius paskelbė kovą masonams – pavojingiems revoliucionieriams-sąmokslininkams, kuriems monarchijų nuvertimo Europos valstybėse, pirmiausia – Prancūzijoje, planus.

Ketverius metus Cagliostro praleido Sen Leo tvirtovės vienutėje. Iš jo kameron esą dieną naktį sklido nusivylimo aimanos ir prakeikimai. Magui pasimaišė protas. 1795 metų rugpjūčio 26-ąją jis mirė. Ir palaidotas buvo netoli tvirtovės, tarp uolų.

Parengė Dana DOVYDAITYTĖ

Nepaskęskime šiukšlių lavinoje

Prasidėjo tarptautinio projekto „Mažiau šiukšlių“ („Litter less“) antrasis etapas. Projektu siekiama skatinti vaikus ir vietos bendruomenę švarinti aplinką, ugdyti ekologinį sąmoningumą. Jame dalyvauja 25 šalys, tarp jų ir Lietuva. Veiklas vykdo tarptautinėje Gamtosauginių mokyklų programoje (GMP) dalyvaujančios Lietuvos mokyklos.

Mūsų mokykla GMP dalyvauja devinti metai. Didžiuojamės turėdami jau 7 Žaliąsias vėliavas. Ir dabar esame išitraukę į įvairias projekto veiklas. Organizuota mokinių tarybos narių diskusija „Nepaskęskime šiukšlių lavinoje“. Jos metu suformuluotos šios rekomendacijos: mokykloje įrengti rūšiavimo konteinerius; budintis mokinytis budėjimo vietoje prižiūri švarą, šiukšlių rūšiavimą, pastebėjęs ką nors šiukšlinant, pasako budinčiam mokytojui. Jei budintis mokinytis nepastebėjo, kas prišiukšlino, privalo pats surinkti ir surūšiuoti šiukšles.

Mokinių tarybos nariai kiekvienai klasei valandėlių metu vedė praktinius užsiėmimus „Saugoti aplinką ir save gali rūšiuodamas“. Toks užsiėmimas pravestas ir mokyklos bendruomenės nariams.

Prienų rajono savivaldybė savo informacijoje paskelbė, kad 2013 metais planuoja dalyti individualius pakuočių atliekų surinkimo konteinerius. Nuo šiol žmonės turės galimybę lengvai ir paprastai rūšiuoti atliekas, daugiau jų bus perdirbama. Tai padaryti galima turint žinių.

Mokykloje surengta diskusija su mokinių tėvais „Mūsų aplinka ir vartojimas“. Ją vedė visuomenės sveikatos priežiūros specialistė R.Žaromskytė. Kalbėta apie tai, kad, ruošiantis pirkti prekę, reikia rimtai pamąstyti, ar ji mums tikrai būtina. Norėdami taupyti, privalome rūšiuoti. Atlie-

kant praktinę užduotį (ją vedė mokinių tarybos nariai) buvo daug šurmulio, kilo aibė klausimų.

Prieš Kalėdas mūsų skyriaus mokiniai vedė renginį „Šiukšlių kalnas“ bazinės mokyklos mokiniams ir mokyklos bendruomenei. Gyvename amžiuje, kai kiekviename žingsnyje susiduriame su įvairiausiomis atliekomis. Jų ne tik daugėja, bet ir kinta jų sudėtis. Vis daugiau atsiranda „naujų šiukšlių“. Jos netinka ir kompostuoti. Todėl svarbiausia užduotis – šias atliekas panaudoti. Atliekų rūšiavimas rodo mūsų visų sąmoningą požiūrį į šiukšlių problemą. Renginio metu buvo parodytas filmukas apie antrinių žaliavų rūšiavimą ir perdirbimą. Įgijus teorinių žinių vyko praktiniai užsiėmimai, kurių metu daug diskutuota.

Viliamės, kad mūsų išsikelti tikslai – suvokti buitinių atliekų didėjimo problemą, išmokyti rūšiuoti atliekas perdirbimui – per visus šiuos renginius buvo pasiekti. Mokiniai suprato, kad jie yra atsakingi už namuose surinktas atliekas ir turi rasti geriausius sprendimus, kaip su jomis pasielgti.

Šiukšlių tvarkymas yra puiki aplinkosauginės veiklos sritis. Turime konteinerius – maketus. Vesime praktinius užsiėmimus gyventojams – aiškinsime, kodėl ir kaip reikia rūšiuoti atliekas. Organizuodami įvairias akcijas, padėsime žemei nepaskęsti šiukšlių lavinoje. Atliekos gali būti perdirbamos. Iš jų dar kartą galima pagaminti įvairių daiktų ir neteršti gamtos, taupyti jos išteklius bei energiją, mažinti atliekas sąvartynuose.

Ona ŽVALIAUSKIENĖ,

*Prienų r. Balbieriškio pagrindinės mokyklos
Kunigiškių pagrindinio ugdymo
skyriaus mokytoja*

Susipažįsta su moderniomis metodikomis

Alytaus Putinų gimnazijos mokytojai kartu su kolegomis iš Tauragės Martyno Mažvydo ir Telšių „Atžalyno“ pagrindinių mokyklų, Kauno Jono Basanavičiaus, Šiaulių Juliaus Janonio ir Klaipėdos „Žemynos“ gimnazijų bei VšĮ „Kitas variantas“ įpusėjo dvejų metų kvalifikacijos tobulinimo projektą „Mokinkime ir mokykimės kitaip“, – praneša „Dialogui“ gimnazijos direktoriaus pavaduotoja ugdymui, projekto koordinatore **Vyta Šiugždinienė**. Pasak informacijos autorės, projektas suteikia ugdymo įstaigų bendruomenėms unikalią galimybę išmokyti naudotis tarptautinį pripažinimą pelniusiomis metodikomis: *Inscape DiSC*® – elgsenos vertinimo metodika ir per patyrimą veikiančiais metodais. V.Šiugždinienė pasidžiaugia, kad pirmą kartą mokymuose drauge (12 dienų per metus) dalyvavo 30 mokytojų, mokyklos vadovai, gimnazistai ir tėvai – gimnazijos tarybos nariai. „Mokymų temos – pačios įvairiausios, sietinos su svajonių mokykla, humanistinės pedagogikos idėjomis: asmeninis tarpasmeninis efektyvumas; įgūdžiai, leidžiantys pasiekti rezultatą; pokyčių inicijavimas, vidinės kultūros mokykloje kūrimas, aktyvių mokymo metodų dirbtuvės ir virtualios išbandytų metodų bazės kūrimas“, – dalijasi informacijos autorė.

■ Šiaulių Juliaus Janonio gimnazijos (iš kairės) Neformaliojo švietimo skyriaus vedėja Daiva Gedminienė, profesijos patarėja Sigita Stonkienė, direktoriaus pavaduotoja ugdymui Zita Stankevičienė ir tikybos mokytoja Danutė Kratukienė seminare aptarė ir koregavo savo gimnazijos prioritetus.

J.Janonio gimnazija mokosi mokytis kitaip

Ką daryti, kad vaikas trokštų eiti į mokyklą ir mokytis su užsidegimu? Ar tai apskritai įmanoma?

Šiaulių Juliaus Janonio gimnazijos administracija ir mokytojai tęstinio projekto „Mokinkime ir mokykimės kitaip“ seminare susipažino su naujomis, tarptautinį pripažinimą pelniusiomis metodikomis, kurios įrodo, kad svajonių mokykla nėra utopija. Ji gali būti kuriama čia ir dabar.

Naujos klaidos reiškia tobulėjimą

Minėtų metodikų esmė – ugdymo procese svarbiausia ne žinios, kurios laikui bėgant išgaruoja, o vaiko asmenybės laisvės, jo kūrybiškumo skatinimas ir lavinimas. Naujosios teorijos tvirtina, kad dėmesys kūrybiškumui yra tiek pat reikšmingas, kiek ir dėmesys raštingumui.

- *Kaip žmogus elgiasi mažose situacijose, taip ir didelėse.*
- *Naujos klaidos reiškia, kad žmogus tobulėja, senos – kad stovi vietoje.*
- *Kartais protą reikia palikti ramybėje – įjungti „dūšią“.*
- *Jeigu nesi pasiruošęs suklysti – niekada nesukursi nieko originalaus.*

Vytauto Gaidamavičiaus, vieno iš seminaro lektorių, teigimu, tokios ir panašios nuostatos turėtų tapti tėvų ir pedagogų santykių su savimi ir vaikais pagrindu.

Vaikų negalima lyginti

Atlikdami praktines užduotis, projekto dalyviai turėjo galimybę įsitikinti, jog pagrindinis bet kurios įstaigos, organizacijos, klasės, grupės sėkmės laidas yra bendradarbiavimas, ne jos narių konkurencija. To vaikai turėtų būti mokomi nuo mažumės. „Didžiausia klaida – lyginti vaikus vienus su kitais. Nespėjantis su kitais, ko nors nesuprantantis vaikas jaučiasi kaltas, dėl to tyliai ar garsiai pyksta, nusišalina nuo veiklos, o jo kūrybiškumas nužudomas“, – konstatavo psichologė Ramunė

Žilionienė. Ji kaip pavyzdį pademonstravo filmą apie Balio saloje veikiančią Žaliąją mokyklą, kurioje vaikams leidžiama rinktis, ko jie nori mokytis, o pats mokymasis vyksta per diskusijas, gyvą tyrinėjimą, daug dėmesio skiriama globaliems dalykams, kūrybai. Šalia viso to kartais prireikia tylios ir pagarbios kantrybės, kol vaikas pats susivoks, ko jis iš tiesų norėtų.

„Svarbiausia išlaukti, – pabrėžė R.Žilionienė. – Nenorintieji nieko veikti turi teisę nusišalinti nuo užsiėmimų. Bet jie visada sugrįžta, nelygu, kiek laiko toks nusišalinimas užtrunka. Vienoje Vokietijos mokykloje ilgiausiai toks nusišalinimas truko vienerius metus, tada vaikas pats pasiprašė veiklos. Šiukštu – jokios prievartos ir spaudimo.“

Svajonių mokykloje nėra vietos baimei

Dalies projekto dalyvių nuomone, Lietuvos mokyklose situacija galėtų pasikeisti tik tada, jeigu pasikeistų pati švietimo sistema. O štai V.Gaidamavičius vienareikšmiškai argumentavo: kiekvienas iš mūsų gali daryti įtaką pokyčiams tiek savo aplinkoje, tiek „viršūnėms“ – tereikia atsikratyti baimės.

Prieš dvejus metus pradėto projekto rezultatai leis įgyvendinti naujus ugdymo metodus, kurie bus taikomi šešiose šalies mokyklose.

Sigita STONKIENĖ,

*Šiaulių Juliaus Janonio gimnazijos
profesijos patarėja*

DIALOGAS

Vyriausioji redaktorė
Elena Tervidyte
Tel. 234 4328,
mobil. 8 ~ 699 38 150,
telen@takas.lt

www.dialogas.com

Redaktorė **Lizeta Lozuraitytė**: redaktore@dialogas.com; tel. 234 0482
Apžvalgininkas **Vytautas Strazdas**: apzvalgininkas@dialogas.com; tel. 234 6943
Korektorė **Lina Paragytė**: korektura@dialogas.com
Maketuotojas **Arturas Gusevas**: maketas@dialogas.com
Vyr. buhalterė **Rasa Krilavičiūtė**: buhalterija@dialogas.com
Administratorė **Laurena Remeniūtė**: info@dialogas.com; tel./faksas 234 1571
Prenumerata: prenumerata@dialogas.com

Savaitraščio indeksas 0017.
Redakcija: Antakalnio g. 31, LT-10312 Vilnius. Faksas 234 1571
Įmonės kodas 221262680. Atsiskaitomoji sąskaita LT72 70440 60001118958
AB SEB bankas. Banko kodas 70440.

Straipsnių autorių mintys gali nesutapti su redakcijos nuomone. Už reklamos ir skelbimų turinį redakcija neatsako. Rankraščiai nerecenzuojami ir negražinami. Kopijuoti ar platinti savitiraštyje publikuojamą medžiagą be redakcijos sutikimo draudžiama.

Leidžia UAB „Polilogas“.

REMIASPAUDOS, RADIO IR TELEVIZIJOS REMIMO FONDAS

Išleista ketvirtadieniais.
Laikraštis leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. SL 093. 4 sp. l. Tir. 2021 egz.
Spausdino UAB „Lietuvos ryto“ spaustuvė,
Gedimino pr. 12a, LT-01103 Vilnius.
ISSN 1392–1916

Ekskursavo po Varnius ir kūrė darbus iš stiklo

Kelmės r. Vaiguvo Vlado Šimkaus vidurinės mokyklos 2–4 klasių mokiniai lankėsi Varniuose (sveikatos projektas „Energija – jėgų šaltinis“, vadovė mokytoja Danuolė Barauskienė). Ekskursantai susipažino su didinga istorine ir kultūrine Varnių, buvusio Žemaičių vyskupijos centro, praeitimi. „Dialogui“ apie išvyką parašiusi mokytoja **Felicija Vasiliauskienė** primena: „Miestui buvo suteiktos Magdeburgo teisės. Varnių kraštui daug nusipelnė vyskupai M.Giedraitis, M.Valančius, istorikas M.Strijkovskis, lietuviškų katalikiškų raštų rengėjas M.Daukša. Ypatingi ir kunigų seminarijos nuopelnai – joje mokėsi M.Valančius, A.Strazdas, A.Vienožindys, A.Baranauskas. Varnius puošia didingi paminklai M.Daukšai, M.Giedraičiui, M.Valančiui. Yra išlikęs M.Valančiaus namas, medinė Šv. Aleksandro bažnyčia, taip pat pat Šv. apaštalo Petro ir Pauliaus bažnyčia – seniausia Žemaitijoje, buvusi katedra, su didingu altoriumi ir ypatingais šventoriaus vartais...“ Dabartiniame Žemaičių vyskupystės muziejuje mokiniai dalyvavo edukacinėje programoje „Švarus kaip stiklas“ ir iš perdirbto įvairių spalvų stiklo kūrė įdomius darbelius.

Prie naujų metų rato

Šiaulių r. Kairių lopšelio-darželio „Spindulėlis“ auklėtoja **Alma Šulčienė** su kolegomis parašė „Dialogui“ apie tai, kaip „visa katalikiška bendruomenė paminėjo Trijų Karalių šventę“. Vaikai susitiko su seneliuku, bobute bei jų anūku Naujametuku, prisiminė, kaip šventė Kalėdas ir Naujuosius, kaip padėjo tėveliams ruošti šventėms, kokių dovanų gavo. Seneliukas apžvelgė praėjusių metų nuveiktus darbus, svarbiausius lopšelio-darželio įvykius, asmeninius bendruomenės pasiekimus. Papasakojo apie Trijų Karalių kelionę į Betliejų. Naujametukas su vaikais žaidė žaidimus, suko ratelius, klausėsi vaikų pasakojimų, sėmėsi patirties iš seneliuko, nes šis įpareigojo perimti naujųjų metų vairą į savo rankas įteikdamas savo karūną ir lazda. Visi atsisveikino su eglutėmis – ir taip užbaigė kalėdinį laikotarpį.

Tausoti mokosi kurdami

„Vienas iš būdų mokyti jaunimą tausoti – tai dalyvavimas ekologiniuose projektuose gražinant mokyklos aplinką, kuriant. Šiemet gaminome ekologines eglutes, kurias pristatėme Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegijoje surengtoje respublikinėje parodoje „Antrinių žaliavų produktų kūrybinis panaudojimas“, mokykloje surengėme iš antrinių žaliavų pagamintų gėlių parodą „Ir pražydo gėlės rudenį“, prieš šventes mokyklos aplinką papuošėme vaikų pagamintais žaislais iš plastikinių butelių ir angelais. Ugdytiniai labai atsakingai ėmėsi šio darbo jau gerokai prieš šventes: rinko butelius, pjaustė, karpė, dažė žaisliukus ir jau prasidėjus adventui visi kartu papuošėme kieme pastatytas eglutes, pastatėme angelus“, – dalijasi Kauno Jono Laužiko specialiosios mokyklos vyresnioji auklėtoja **Laimutė Kavešnikova**.

Kai atbėgo elnias devyniaragis

Šiaulių Gegužių progimnazijoje gruodį vyko Gėrio ir sugrįžtančios Saulės šventės „Atbėga elnias devyniaragis“ renginiai: bendruomenės klube „Savi“ susirinkusios mokinių mamos ir mokytojos dekoravo žvakes, mokiniai kūrė sveikinimo atvirukus, keraminius paukščius, Saldaturgyje pardavinėjo skanumynus. Visos surinktos lėšos buvo skiriamos Gegužių mokyklos bendruomenės „Gėrio fondui“ – jo įkūrimą inicijavo ir apie minėtus renginius „Dialogui“ pranešė etikos mokytoja **Ilona Zazienė**. Taip kūrybingai Gegužių progimnazijos bendruomenė palydėjo 2012-uosius – jubiliejinus savo mokyklai metus.

■ Keptų obuoliukų su cinamonu vaišių diena Gegužių progimnazijoje

Kalbos barjeras – ne kliūtis!

Panevėžio r. Paliūniškio pagrindinės mokyklos ketvirtokai, vadovaujami pradinių klasių mokytojos Daivos Morkūnienės, pareiškė norą susidraugauti ir gestų kalba pabendrauti su Panevėžio kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų pagrindinės mokyklos (PKNPM) mokiniais. „Susitikimui atsakingai ruošėsi abi pusės: paliūniškiečiai stropiai mokėsi kurčiųjų abėcėlę, o kurtieji – dar aiškiau tarti žodžius, kurių prireiks bendraujant. Turėjome numatę ir aiškų susitikimo tikslą – plėtoti kalbinius gebėjimus, pašalinti bendravimo kliūtis. Lauktas susitikimas prasidėjo integruota lietuvių gestų kalbos pamoka, ją vedė lietuvių gestų kalbos mokytojas V.Glušokas ir 10 kl. mokinyne L.Jakiūnas. Svečiai susipažino su Lietuvos bei pasaulio kurčiųjų bendruomenės istorija, kultūra, tradicijomis, mokėsi imitacinių dainų ir pirštų abėcėlės, domėjosi lietuvių gestotyros pagrindais, literatūra, skirta kurtiesiems, apžiūrėjo parengtą parodą. Malonu buvo matyti, kad mokiniai be galo smalsūs ir imlūs naujiems dalykams, o mokytoja – jau turinti pakankamai žinių apie gestakalbius. Po pamokos vaikai vieni artimiau susidraugavo sporto žaidynėse ir estafetėse“, – pasakoja „Dialogui“ PKNPM direktorė, surdopedagogė **Danutė Kriščiūnienė**.

Kelionė laiku

Molėtų r. Giedraičių Antano Jaroševičiaus vidurinėje mokykloje nuo rugsėjo buvo įgyvendinama istorijos, dailės, gimtosios kalbos ir kitų dalykų kursų papildanti programa „Kelionė laiku“. Dalyvavo 5–12 klasių mokiniai. Ši neformaliojo švietimo programa suteikė galimybių vaikų kūrybingumui ugdyti(s) per praktiką, integravo daugelį disciplinų. Programos tikslas buvo sudaryti mokiniams galimybes tyrinėti, išradinėti, skatinti kelti hipotezes ir tikrinti prielaidas, plėsti akiratį. Visa tai mokiniai ir darė. „Keliaudami laiku“ vaikai tyrinėjo žmogaus evoliuciją, ieškojo žymiausių epochų atstovų, jų išradimų, pasiekimų įvairiose srityse. Sukurta ir mokyklos fojė eksponuojama laiko juosta: natūralaus dydžio žmogaus maketai, aprenkti konkrečiam laikmečiui būdingais drabužiais. Vaikai gali priėti, ieškoti ir rasti informacijos apie įvairias epochas „informacinėse dėžutėse“. Programos dalyviai keliavo į Vilnių, kur apžiūrėjo įvairių stilių ir laikotarpių architektūros paminklus, lankėsi mados istoriko A.Vasiljevo parodoje „Du mados šimtmečiai“.

Apie tai „Dialogui“ parašė logopedė **Renata Zarembienė**.

Mosėdžio vaikus aplankė Trys karaliai

Skuodo r. Mosėdžio vaikų lopšelyje-darželyje netikėtai apsilankė svečiai – Trys karaliai. Tai aktyvūs, iniciatyvūs mosėdiškiai V.Būdienė (Kasparas), Kaimiškos bendruomenės pirmininkė B.Laureckienė (Baltazaras) ir Šaulių būrio vadas R.Šakalys (Merkelis). „Jie atėjo didingi ir gražūs, pasipuošę karališkais rūbais, sugiedojo giesmę „Sveikas, Jėzau, gimusis“. Karaliai pasveikino visą darželio bendruomenę, linkėjo jai laimės, sveikatos, skalsos ir metų ilgų... Padovanojo „Laimės angeliuką“ ir visus pavaišino saldainiais“, – pasakoja „Dialogui“ lopšelio-darželio direktorė **Laima Drąsutienė**. Pasak informacijos autorės, puikūs karališki rūbai, karūnos paliko ugdytiniams didelį įspūdį ir gerų emocijų, kuriomis jie dar ilgai dalinosi su draugais, auklėtojomis, tėveliais.

➤ KONKURSAI

Rašiniai apie gerumą

Šiaulių Dainų progimnazijoje vyko tradicinis miesto 5–10 klasių mokinių samprotavimo rašinių konkursas, kuriame dalyvavo gausus būrys mokinių iš „Romuvos“, Gegužių, Gytarių, Salduvės, Dainų progimnazijų, Juliaus Janonio, Didždvario ir „Romuvos“ gimnazijų. Šįkart jaunieji kūrėjai rašė tema „Gerumas – brangiausias žmogaus turtas“. Mokiniai nuoširdžiai samprotavo apie gerumą teigdami, kad tai viena svarbiausių vertybių žmogaus gyvenime, kad gerumo pavyzdžių jie semiasi iš savo artimųjų ir literatūros kūrinių, kad kiekvienas iš mūsų privalėtų padėti kitiems. Sausio 15 d. padėkos raštais ir atminimo dovanėlėmis buvo apdovanoti konkurso laureatai ir jų mokytojai. Konkursą organizavo Dainų progimnazijos lietuvių kalbos mokytojos, „Dialogui“ apie jį pranešė **Kristina Koveckytė**.

➤ ŠIAME „DIALOGO“ NUMERYJE MINIMOS 53 UGDYMO ĮSTAIGOS

„Atžalyno“ pagrindinė, Telšiai
„Aukuro“ vidurinė, Kelmė
„Ažuolyno“ pagrindinė, Elektrėnai
„Romuvos“ gimnazija, Šiauliai
„Romuvos“ progimnazija, Šiauliai
„Sandoros“ progimnazija, Šiauliai
„Santarvės“ vidurinė, Šiauliai
„Žemynos“ gimnazija, Klaipėda
Balbieriškio pagrindinė, Prienų r.
Dainų progimnazija, Šiauliai
Didždvario gimnazija, Šiauliai
Emilijos Pliaterytės progimnazija, Vilnius
Gegužių progimnazija, Šiauliai
Giedraičių Antano Jaroševičiaus vidurinė, Molėtų r.
Gytarių progimnazija, Šiauliai
Joniškio vidurinė, Molėtų r.
Jono Basanavičiaus gimnazija, Kaunas
Jono Laužiko specialioji, Kaunas
Jono Pauliaus II gimnazija, Vilnius
Juliaus Janonio gimnazija, Šiauliai
Kairių lopšelis-darželis „Spindulėlis“, Šiaulių r.
Kalnėnų pagrindinė, Mažeikiai
Kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų pagrindinė, Panevėžys
Licėjus, Vilnius
Lizdeikos gimnazija, Radviliškis
Lopšelis-darželis „Sigutė“, Panevėžys
Martyno Mažvydo pagrindinė, Tauragė

Merkelio Račkausko gimnazija, Mažeikiai
Mykolo Biržiškos gimnazija, Vilnius
Molėtų gimnazija, Molėtai
Mosėdžio vaikų lopšelis-darželis, Skuodo r.
Naujamiesčio vaikų lopšelis-darželis, Panevėžio r.
Naujamiesčio vidurinė, Panevėžio r.
Paliūniškio pagrindinė, Panevėžio r.
Panerio pradinė, Jonava
Pavasario pagrindinė, Mažeikiai
Platelių gimnazija, Plungės r.
Putinų gimnazija, Alytus
Raguvos gimnazija, Panevėžio r.
Rudilių Jono Laužiko pagrindinė, Kupiškio r.
Salduvės progimnazija, Šiauliai
Senvagės gimnazija, Vilnius
Simono Daukanto gimnazija, Vilnius
Stasio Šalkauskio gimnazija, Šiauliai
Tėvo Benedikto Andruškos pradinė, Šiauliai
Vaiguvo Vlado Šimkaus vidurinė, Kelmės r.
Viečio gimnazija, Elektrėnų sav.
Vincas Kudirkos progimnazija, Šiauliai
Vytauto Didžiojo gimnazija, Vilnius
Zigmo Žemaičio gimnazija, Švenčionys
Žemaičių Kalvarijos vidurinė, Plungės r.
Žemynos gimnazija, Vilnius
Žirmūnų gimnazija, Vilnius

www.dialogas.com
įvairių nuomonių ringas

Operatoriaus darbas: įdomu, bet sunku

Molėtų gimnazijoje neseniai svečiavosi Lietuvos žurnalistų sąjungos ir nacionalinės žurnalistų kūrėjų asociacijos narys operatorius Laisvūnas Karvelis. Jis pasakojo apie savo kūrybinį kelią. „Sužinojome, kad L. Karvelis Vilniaus universitete baigė žurnalistikos mokslus ir pasirinko televizijos ir kino operatoriaus gyvenimą. Prieš studijas jis Lietuvos kino studijoje dirbo operatoriaus asistentu, o sausio 13-osios naktį, kai sovietiniai okupantai užėmė Lietuvos televiziją, Laisvūnas, būdamas studentu praktikančiu, sugebėjo iš pastato S. Konarskio gatvėje Nr. 49 išnešti brangią filmavimo aparatūrą. Vėliau aštuonerius metus dirbo LTV bei jos Kauno redakcijoje, kūrė ne tik TV laidas, bet ir dokumentinius filmus. 1994 m. operatorius stažavosi JAV, Dalo-se „Lumen Institute of Telecommunications“. 2009 m. dalyvavo Lodžėje vykusiame tradiciniame tarptautiniame filmų festivalyje, skirtame geriausių operatorių kūrybos apžvalgai „Plus Camerimage“: L. Karvelis su dokumentiniu filmu „Ispanų kalba suaugusiems“ vienintelis atstovavo ne tik Lietuvai, bet ir kitoms Baltijos šalims. Svečias pasakojo apie keliones į egzotiškus kraštus (ypač daug neišdildomų įspūdžių paliko Gvatemala, Izraelis), apie Popiežiaus Jono Pauliaus II vizito filmavimą Lietuvoje. Svečias akcentavo, kad operatoriaus darbas yra įdomus, bet gana sunkus – kartais tenka dirbti labai daug, o filme panaudojamos tik kelios minutės to, kas buvo nufilmuota“, – pasakoja „Dialogui“ **Jolanta Liubeckaitė**.

Laiškai švedams

Pirmąją savaitę po žiemos atostogų Molėtų r. Joniškio vidurinės mokyklos mokiniai suskubo atsakyti į bendraamžių iš Švedijos laiškus. Visus 7–12 klasių mokinius, norinčius susirašinėti su Švedijos Tidaholmo miesto *Forsenskolan* mokyklos aštuntokais, konsultuoja anglų kalbos mokytoja Edita Žilinskaitė-Pukėnienė. Įvairių šalių mokinių klases ir jaunimo grupes susirašinėti bei vykdyti įvairius projektus skatina pelno nesiekiančios organizacijos PTPI (*People to People International*) programa *School & Classroom*. Šis JAV įsikūrusios ir 25 padalinius Europos šalyse turinčios organizacijos projektas turi tikslą plėsti kultūrinį vaikų išprusimą bei stiprinti draugystę. „Joniškiečiai nekantriai laukė atsakymų į dar prieš šventes parašytus laiškus ir audringai aptarinėjo gautuosius. Mažesniuosius pirmiausia nustebino keisti švedų vaikų vardai ir visiškai kitokios nei pas mus pramogos – ledo ritulys ir snieglentės (mat naujųjų draugų mokykla yra mieste, įsikūrusiame prie antro pagal dydį Švedijos ežero – Vaterno). Neįprasta ir tai, kad laiškai parašyti pieštuku. Mokiniams buvo smagu pasitikrinti savo anglų kalbos žinias. Vyresnieji džiaugėsi atradę rašybos klaidų – visgi ne šventieji puodus lipdo!

Parašytieji atsakymai bus sudėti į vieną voką ir išsiųsti jau kitą savaitę. Smagu, kad ši įdomi ir naudinga edukacinė požiūriu veikla vėl atsinaujino (prieš kelerius metus joniškiečiai susirašinėjo su danais ir amerikiečiais)“, – rašo „Dialogui“ lietuvių kalbos mokytoja **Rima Andrukonienė**.

Tiesia pagalbos ranką

Panevėžio r. Naujamiesčio vidurinės mokyklos komanda sėkmingai dalyvauja respublikiniame projekte „Kuriame Respubliką“. Šis projektas atveria galimybes ir ragina spręsti Lietuvos visuomenei bei vietos bendruomenei aktualias problemas. Minėtos mokyklos istorijos mokytojas ir projektuko koordinatorius **Paulius Grinkas** bei pradinių klasių mokytojas **Sigitas Žaluda** „Dialogui“ pasakoja: „Suburta mokyklos komanda po ilgų diskusijų nusprendė, kad visapusiškam pilietiškumui ugdyti geriausiai tiktų ištieti pagalbos ranką įvairaus amžiaus žmonėms. Mokyklos projektuko esmė – suburti aktyvių mokinių, mokytojų, bendruomenės narių grupę, kurios nariai pasiskirstę veiklomis, užmezgę kontaktus su Naujamiesčio vaikų lopšeliu-darželiu, Kultūros centru, Piliečių draugija, Šv. Mato parapija, Palaikomojo gydymo ir slaugos ligonine, Gustonių senelių namais, galėtų teikti savanorišką pagalbą.“ Naujamiesčio mokyklos komanda jau lankėsi Gustonių socialinių paslaugų centre, kur pasveikino pagyvenusius žmones su artėjančiomis šventėmis, skaitė jiems savo kūrybą, dainavo, grojo, dovanojo mokyklos mokinių gamintus atvirukus. Naujamiestiečiai pristatė kitoms rajono mokykloms projektuko idėją ir jos įgyvendinimo veiksmų planą: susisteminti surinktus duomenis apie bendruomenės poreikius, sudaryti pagalbos kalendorių, vykdyti veiklą, pristatyti projektuko veiklą konferencijoje „Esame savo krašto vaikai“, dalytis patirtimi išleidžiant leidinuką.

➡ MOKYKLOSE

Pamoka su olimpiečiais

„2012-ųjų Londono olimpiados bronzos medalių laimėtojai **Aleksandras Kazakevičius** ir **Evaldas Petrauskas** bei jų treneriai **Ruslanas Vartanovas** ir **Vladimiras Bajėvas** skyrė mums vienos pamokos laiką ir dalinosi įspūdžiais apie olimpinės žaidynes“, – pasidžiaugia „Dialogui“ Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazijos kūno kultūros mokytoja **Elena Medzevičienė**.

Gerbiami mokytojai, direktoriai, darželių auklėtojai, dėstytojai,
„Dialogas“ – Jūsų profesinis laikraštis.
Kviečiame prenumeruoti ir siūlome 3 variantus –
rinkitės Jums patogiausią!

I.

Popierinė laikraščio versija

Užsiprenumeruoti galima:

- Interneto svetainėje www.dialogas.com. Raskite prenumeratos nuorodą, ją paspauskite, užpildykite pateiktą formą ir šią atsiųskite į redakciją.
- Visuose „Lietuvos pašto“ ir „Lietuvos ryto“ skyriuose – tradiciškai.

Prenumeratos kaina:

- » visiems metams – 175,89 Lt,
- » pusei metų (6 mėn.) – 95,94 Lt,
- » 3 mėn. – 47,97 Lt,
- » 1 mėn. – 15,99 Lt.

II.

Elektroninė laikraščio versija

Prenumeruoti galite adresu

<http://www.dialogas.com/pdf-prenumerata/>

Prenumeratos kaina

FIZINIAMS asmenims:

- » visiems metams – 87,95 Lt,
- » pusei metų – 52,77 Lt,
- » 3 mėn. – 29,74 Lt,
- » 1 mėn. – 10,00 Lt.

JURIDINIAMS asmenims

- (tiems, kam reikalinga sąskaita faktūra):
- » visiems metams – 115,69 Lt,
  - » pusei metų – 63,74 Lt,
  - » 3 mėn. – 32,57 Lt,
  - » 1 mėn. – 11,79 Lt.

III.

Tinklapis – dialogas.com

www.dialogas.com – nuomonių ringas

- » Švietimo aktualijos
- » Straipsnių fragmentai
- » Internetinė apklausa
- » Nuotraukos, nuorodos, komentarai, archyvai
- » Kita naudinga informacija

Jei kiltų klausimų, paskambinkite į redakciją tel. (8 ~ 5) 234 1571 arba parašykite info@dialogas.com – ir gausite visą Jus dominančią informaciją.

Jei nespėjote „Dialogo“ užsiprenumeruoti Lietuvos pašto skyriuose, galite tai padaryti mūsų internetinėje svetainėje www.dialogas.com bet kuriuo metu.

Ačiū, kad prenumeruojate „Dialogą“. Gražių 2013-ųjų!